

[illegible]

«EUROPEJSKA NAUKA XXI POWIEKĄ - 2015»

Volume 8
Prawo
Państwowy zarząd

Przemysł
Nauka i studia
2015

Wydawca: Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Redaktor naczelna: Prof. dr hab. Sławomir Górniak.

Zespół redakcyjny: dr hab. Jerzy Ciborowski (redaktor prowadzący), mgr inż. Piotr Jędrzejczyk, mgr inż. Zofia Przybylski, mgr inż. Dorota Michałowska, mgr inż. Elżbieta Zawadzki, Andrzej Smoluk, Mieczysław Luty, mgr inż. Andrzej Leśniak, Katarzyna Szuszkiewicz.

Redakcja techniczna: Irena Olszewska, Grażyna Klamut.

Dział sprzedaży: Zbigniew Targalski

Adres wydawcy i redakcji:

37-700 Przemyśl, ul. Łukasińskiego 7

tel (0-16) 678 33 19

e-mail: praha@rusnauka.com

Druk i oprawa:

Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Cena 54,90 zł (w tym VAT 22%)

**Materiały XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji
«Europejska nauka XXI powieką - 2015» Volume 8.** Prawo.
Państwowy zarząd.: Przemyśl. Nauka i studia - 80 str.

W zbiorze ztrzymają się materiały XI Międzynarodowej
naukowo-praktycznej konferencji
«Europejska nauka XXI powieką - 2015». 07-15 maja 2015 roku
po sekcjach: Prawo. Państwowy zarząd.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część ani całość tej publikacji nie może być bez zgody

Wydawcy – Wydawnictwa Sp. z o.o. «Nauka i studia» – reprodukowana,

Użyta do innej publikacji.

OBYWATELSKIE PRAWO

Наурызбаева М.А. Азаматтық іс жүргізуге «шетелдік» адамдардың қатысулары және оның құқықтық аспектілері	48
Дяченко Ю.С., Шарая А.А. Законодавче закріплення «ноу-хау»: теоретико-правовий аналіз	51
Діденко Н.В., Солдатов Г.Д. Роль та значення видавничих технологій в правознавчій інформатизації суспільства	54

GOSPODARCZE PRAWO

Панасюк М.А., Бахновська І.П. Банкрутство суб'єктів господарської діяльності в умовах трансформації економіки України	58
---	----

MIĘDZYNARODOWE PRAWO

Ерохина Ю.Е., Волкова А.С. Особенности функционирования шведской модели государства	63
---	----

PAŃSTWOWY ZARZĄD

NOWOCZESNE TECHNOLOGIE ZARZĄDU

Асанова М.А. Модель управления устойчивым развитием и экологически обоснованное управление окружающей средой в Республике Казахстан	65
---	----

PRAWO

KRYMINALNE PRAWO I KRYMINOLOGIA

**Заң ғылымдарының магистрі Муйденова Алия Калжановна,
Ю-12-1 оқу тобының студенті Темирханов Серикбай Талғатович**
Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университеті

АДВОКАТТАР ЕҢБЕГІНЕ АҚЫ ТӨЛЕУ

Адвокаттар еңбекақысы келісімді болғандықтан ол азаматтар мен ұйымдарға берген заң көмектеріне келіп түскен еңбекақы болып саналады да пайда болып есептелмейді.

Адвокаттарға ешқандай мемлекеттік бюджеттік органдардан айлық жалақы төленбейді. Олар клиенттері арасында жасалатын келісім арқылы өздері беретін заң кеңесіне қарай еңбекақы мөлшерін өздері белгідейде. Сондықтан олар пайда табуды көздемейді, адвокаттардың еңбекақысы келісім арқылы сыйлықақы, яғни сыйақы деп танылады. Өйткені, оның айлық жалақы сияқты белгілі бір көлемі болмайды. Ол әрбір қараған ісінің күрделілігіне, арнайы кәсіби біліктілікті қажет етуі, жаңалығына байланысты болады.

Оның үстіне мерзімінен жағдайларға қарай да гонорардың көлемі өсуі мүмкін. Сондай-ақ, егер адвокат өзіндегі бірнеше іске қатысу салдарынан ол істі алу мүмкіндігі болмауы мүмкін. Ал егер адвокат сол бір іс үшін басқа бір жұмыстардан бас тартуыда гонорардың көлемінің ұлғаюына әкеп соғады.

Адвокаттың тәжірибесі, абыройы заң көмегін көрсету қабілеттілігі жоғары адвокаттарға тәртіп бойынша гонорар жоғары төленеді.

Осылармен қатар, көмек сұрап келген азаматтың материалдық жағдайына байланысты гонорар жоғары төленуі мүмкін.

Адвокаттар көрсететін заң көмегіне ақы төлеу мөлшері және қорғау мен өкілдік етуге байланысты шығыстарды өтеу көмек сұрап келген адаммен адвокат жасасатын жазбаша шартта белгіленеді.

Шарт жасасу ҚР заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

Шарттың бір данасы көмегін көрсету туралы шарт жасасқан адамға беріледі. Мыналар:

- 1) қорғаушы не өкіл ретінде тапсырмаларды орындауға қабылдаған адвокаттың тегін, атын және әкесінің атын көрсету;
- 2) адвокаттық қызмет ұйымының нысанын және өз мүшесі болып табылатын адвокаттар алқасын көрсету ;
- 3) тапсырмалардың нысаны;

4) адвокат көрсететін заң көмегіне ақы төлеудің және қорғау мен өкілдік етуге байланысты шығыстарды өтеудің мөлшері мен тәртібі;

5) шартты бұзу тәртібі мен жағдайлары шарттың маңызды талаптары болып табылады [1].

Олар бойынша кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын жеке, мемлекеттік емес заңды тұлғаларды білдіретін тараптардың мүліктік даулары туралы істер бойынша шарттарды қоспағанда, адвокаттар көрсететін өаң көмегіне істің нәтижесіне немесе адвокаттық қызметтің табыстылығына байланысты ақы төлеу мөлшерін белгілейтін шарттарға немесе ұйғарылға соманың бір бөлігін адвокат алатын шарттарға жоқ берілмейді.

Заң көмегіне ақы төлеу, оның ішінде ауызша заң консультациялары және тапсырмаларды орындауға байланысты шығыстар есебінен адвокаттың қолма-қол ақша алуына тиісті қаржы құжатынсыз жол берілмейді. ҚР-ның заңнамасында көзделген жағдайларды, адвокат көрсететін өаң көмегіне ақы төлеу, іссапар, көлік және оның басқа да шығыстарын анықтау, алдын ала тергеу органдарының қаулылары және соттардың ұйғарымы бойынша бюджет қарадатын жүргізіледі. Бұл орайда, адвокат көрсететін өаң көмегіне ақы төлеудің және алдында аталған жағдайларда қорғау мен өкілдік етуге байланысты шығыстарды өтеудің мөлшерімен тәртібі **ҚР Үкіметтің 1999 жылғы 26-тамыздағы №1247 Қаулысымен** [2] бекітілген Республикалық бюджет қарадаты есебінен адвокаттар көрсететін заң көмегіне ақы өлеу және қорғау мен өкілдік етуге байланысты шығыстарды өтеудің ережелерінде белгіленген.

Бұл ережелерге сәйкес адвокаттың тергеуде және анықтауда қылмыстық іс бойынша немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысқан бір сағат ішіндегі көрсеткен заң көмегіне, соның ішінде іс материалдарымен танысқаны, іс бойынша шағым жасағаны үшін ақы төлеу мөлшері ҚР-ның заңнамасында белгіленген жалақының ең төменгі мөлшерінің 1/21 есебінен белгіленеді. Адвокаттың қамауда ұсталатын сезіктімен не айыпталушымен не әкімшілік ұстауға тартылған адаммен кездесуге жұмсаған уақыты беогіленген ақының 75 пайызы мөлшерінде төленеді. Егер адвокат белгіленген уақытта келсе және басқа істер бойынша іс жүргізуге қатыспаса, адвокаттың тергеу немесе іс жүргізу әрекетінің басталуын күтуге жұмсаған уақыты белгіленген ақының 50 пайызы мөлшерінде төленеді.

Адвокаттың ҚР ҚІЖҚ-нің 68-бабында [3] белгіленген мерзім аяқталатын, кейінге қалдыруға болмайтын жағдайда түнгі уақытта сезіктіден немесе айыпталушыдан жауап алуға қатысқан әрбір сағатына белгіленге ақыдан бір жарым еседен кем емес мөлшерде ақы төленеді. Адвокаттың ҚР ҚІЖҚ-нің 68-бабында белгіленген мерзім аяқталатын демалыс және мереке күндері сезіктіден немесе айыпталушыдан жауап алуға қатысқан әрбір сағатына белгіленген ақыдан екі еседен кем емес мөлшерде ақы төленеді.

Адвокаттың сотта іс бойынша іс жүргізуге қатысқан бір сағат ішіндегі көрсеткен заң көмегіне, соның ішінде, егер ол осы іс бойынша алдын ала тергеуге

SPIS

PRAWO

KRYMINALNE PRAWO I KRYMINOLOGIA

Муйденнова А.К., Темирханов С.Т. Адвокаттар еңбегіне ақы төлеу.....	3
Муйденнова А.К., Нұрғалиев К. Адвокаттың қорғау сөзі	7
Бауберикова А.Б., Кулажанова А.Б. Уголовно-правовая охрана нравственности	12
Сыздық Болат Кенелұлы, Әбдіжәми Айтуған Жұмахметқызы, Абдрахимов Алишер Жанғазыевич Сот төрелігіне қарсы қылмыстық құқықбұзушылықтарды жіктеу.....	17

WALKA Z EKONOMICZNYMI PRZESTĘPSTWAMI

Утепбергенова З. Коррупция – коррозия государства.....	21
--	----

EKOLOGICZNE, ZIEMSKIE I AGRARNE PRAWO

Baimbetov N.S. Legal aspects of the development of the fuel and energy complex in the context of energy efficiency and conservation in the Republic of Kazakhstan.....	27
--	----

KONSTYTUCYJNE PRAWO

Масло Н.М., Юринець Ю.Л. Система і конституційно-правовий статус судової влади в Україні.....	31
Недогигченко Н.І., Юринець Ю.Л. Правові основи місцевого самоврядування в Україні.....	33
Шевчук А., Юринець Ю.Л. Розвиток вітчизняного конституційного процесу.....	36
Сентова Г.Х. Ювенальная юстиция как действенный механизм защиты прав детей и предупреждения преступности	39
Ярошевська Я.Ю., Мартинов М.П. Міжнародно-правовий захист осіб з особливим статусом.....	42
Тастемірова І.К., Қосымбаева Ш.И. Маңғыстау облысындағы жастар тәрбиесінің өзекті мәселелері	45

5. Русское географическое общество. (2014). Устойчивое развитие – как его понимают. Доступ к сайту по состоянию на 25 апреля 2014 г. <http://www.rgo.ru/2010/07/ustojchivoe-razvitie-%E2%80%93kak-my-ego-ponimaem/>
6. Василенко В.А. (1997) Экология и экономика: проблемы и поиски путей устойчивого развития. Аналитический обзор. Новосибирск. 41 с.
7. Стратегический план Министерства охраны окружающей среды и водных ресурсов Республики Казахстан на 2014 – 2018 годы (2014). Доступ к сайту по состоянию на 25 апреля 2014 г. <http://eco.gov.kz>
8. Агентство Республики Казахстан по статистике. Доступ к сайту по состоянию на 25 апреля 2014 г. <http://www.stat.gov.kz>
9. Экологический Кодекс Республики Казахстан. Доступ к сайту по состоянию на 25 апреля 2014 г. <http://online.zakon.kz>
10. Концепция по переходу к «Зеленой» экономике в Республике Казахстан (2013). Доступ к сайту по состоянию на 25 апреля 2014 г. <http://eco.gov.kz>

не анықтауға қатыспаса, сотқа дейінгі дайындық барысында қылмыстық іс немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс не азаматтық іс материалдарымен, сот отырысының хаттамасымен танысқаны, қылмыстық не азаматтық іс бойынша апелляциялық, кассациялық немесе қадағалау шағымын немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шағым, сондай-ақ сот отырысының хаттамасына ескертулер жасағаны үшін ақы төлеу мөлшері ҚР-ның заңнамасында белгіленген жалақының ең төменгі мөлшерінің 1/21 есебінен (әр қарау – II белгіленген ақы) белгіленеді.

Адвокаттың қамауда ұсталатын сотталушымен не сотталған адаммен не әкімшілік ұстауға тартылған адаммен кездесуге жұмсаған уақыты оты тармақтың II бөлігінен ақының 75 пайызы мөлшерінде төленеді.

Егер адвокат белгіленген уақытта келсе және басқа істер бойынша іс жүргізуге қатыспаса, оның іс бойынша сот талқылауының басталуын күтуге жұмсалған уақытына, сондай-ақ егер адвокат осы уақытта басқа адамдарға заң көмегін көрсетпесе, басты сот талқылауын кейінге қалдыру уақытына II белгіленген ақының 50 пайызы мөлшерінде ақы төленеді.

Адвокаттар мыналарға заң көмегін тегін көрсетеді, қажет жағдайларда құқықтық сипаттағы жазбаша құжаттар жасайды:

1) асыраушысының қайтыс болуына, жұмыспен байланысты мертігуіне немесе денсаулығының өзгедей бұзылуы арқылы келтірілген зиянды өтеу туралы істерді соттардың қарауы кезінде талап қоюшыларға;

2) егер соттың қарауында дау кәсіпкерлік қызметпен байланысты болмаса, Ұл Отан соғысының қатысушылар мен оларға теңестірілген адамдар, мерзімді қызметтегі әскери қызметшілер, I және II топтағы мүгедектер, жасы бойынша зейнеткерлер болып табылатын талап қоюшылар мен жауапкерлерге;

3) алименттер өндіріп алу, зейнетақылар мен жәрдемақылар тағайындау, ақтау, босқын немесе оралман мәртебесін алу мәселелері жөнінде азаматтарға, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған кәмелетке толмағандарға [4, 766.].

Асыраушысының қайтыс болуына, жұмыспен байланысты мертігуіне немесе денсаулығының өзгедей бұзылуы арқылы келтірілген зиянды өтеу туралы істердің соттардың қарауы кезінде талап қоюшыларға; егер соттың қарауындағы дау кәсіпкерлік қызметпен байланысты болмаса, Ұлы Отан соғысының қатысушылары мен оларға теңестірілген адамдар, мерзімді қызметтегі әскери қызметшілер, I және II топтағы мүгедектер, жасы бойынша зейнеткерлер болып табылатын талап қоюшылар мен жауапкерлерге тегін заң көмегі ҚР-ның азаматтық іс жүргізу заңнамасында [5] белгіленген тәртіппен көрсетіледі.

Ал алименттер өндіріп алу, зейнетақылар мен жәрдемақылар тағайындау, ақтау, босқын немесе оралман мәртебесін алу мәселелері жөнінде азаматтарға, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған кәмелетке толмағандарға адвокатқа адам жүгінгеннен кейін заң көмегі тікелей көрсетіледі. Өтініш білдіруші жүгінгеннен кейін тікелей заң көмегін беру болмаған кезде, ол жүгінген сәттен бастап үш жұмыс күнінен аспайтын мерзімде қабылдау уақыты туралы хабардар етілуге

тиіс. Мұндай жағдайларда заң көмегін беру ұзақтығы бір сағаттан аспауға тиіс. Қажет болған жағдайда көрсетілген мерзімді тиісті адвокаттық құрылым басшысы ұзарта алады. Бір мәселе бойынша адам құқықтық көмекті тек қана бір рет ала алады.

Адвокаттың көрсеткен заң көмегіне ақы төлеу тиісінше адвокаттар алқасының адвокат кеңсесінің қаражаты есебінен жүргізіледі.

Азаматтарды олардың материалдық жағдайы ескеріле отырып, адвокаттар алқасының төралқасы, заң консультациясының меңгерушісі, адвокат кеңсесінің иесі(иелері) және өз қызметін заңды тұлғаны тіркемей жеке дара жүзеге асыратын адвокат заң көмегіне ақы төлеуден босата алады. Осы аталған жағдайларда адвокаттың көрсеткен заң көмегіне ақы төлеу тиісінше адвокаттар алқасының, адвокат кеңсесінің қаражаты есебінен жүргізіледі.

Азаматтық істер бойынша адвокаттың (өкілдің) көмегіне ақы төлеу, егер адвокат заң көмегін тарапқа тегін көрсетсе, сот осы бапта аталған шығындарды адвокат бөлген заң консультациясының, кеңсесінің пайдасына немесе келісімшарт пайдасына жұмыс істеуші адвокаттың пайдасына өндіреді.

Істі сотта қарауға дайындау кезінде судья немесе істі қарау кезінде сот азаматтың мүліктік жағдайын негізге ала отырып, оны заң көмегіне ақы төлеу жөніндегі шығындарды мемлекеттің есебіне жатқызуға құқылы.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 5 желтоқсандағы № 195 «Адвокаттық қызмет туралы» Заңы (2015.01.01. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен).

2. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1999 жылғы 26 тамыз N 1247 «Мемлекет кепілдік берген заң көмегін көрсететін тұлғаларға еңбекақы төлеу, адвокат көрсеткен заң көмегін есепке алу және консультация беруге, қорғауға және өкілдік етуге байланысты шығыстарды өтеу қағидалары, сондай-ақ оның еңбекақы мөлшері туралы» қаулысы.

3. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V Қылмыстық-процестік кодексі. – Алматы: Юрист, 2015.

4. Алауханов Е.О. Қазақстан Республикасындағы Адвокатура және адвокаттық қызмет: оқулық. – Алматы, 2010.

5. Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексі. – Алматы: Юрист, 2015.

который наиболее четко определяет философию и предназначение Министерства охраны окружающей среды и водных ресурсов Республики Казахстан, а также передает смысл существования и отличие данной организации от остальных органов государственного управления.

Анализируя целевые индикаторы, которые должны в идеале представлять собой величины, характеризующие степень достижения главных целей и подцелей, очень сложно представить себе данную степень достижения поставленных целей. К примеру, для реализации цели 1.1 «Создание условий по сохранению и восстановлению экосистем и обеспечение соблюдения экологического законодательства» такие «индикаторы», как «Доля переработки отходов производства к их образованию», «Объем коммунальных отходов, направленных на переработку», а также «Доля переработки отходов от общего объема ТБО» не позволяют увидеть всей картины и степень реализации данного стратегического направления.

Таким образом, видно, что Стратегический план, как один из главных элементов в модели государственного управления устойчивым развитием требует доработки и изменения в соответствии с общемировыми стандартами и подходами. Должна быть определена роль каждого из Министерств и прочих органов государственного управления с целью согласованного управления устойчивым развитием и измерением степени данного развития по измеримым индексам и количественным показателям.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Таким образом, Казахская модель устойчивого развития должна основываться на четко структурированном Стратегическом плане развития (с учетом экологического, экономического и социального компонента), с измеримыми индикаторами и показателями. Это, в свою очередь, позволит органам государственной власти Республики Казахстан осуществлять регулирование и соблюсти баланс между экологической, экономической и социальной подсистемами для обеспечения перехода к устойчивому развитию и реализации основных принципов данного развития.

Литература

1. Красс М.С. (2014). Моделирование эколого-экономических систем. Москва, Инфра-М. 25 с.

2. Аймагамбетов Е.Б., Алимбаев А.А., Притворова Т.П. (2006). Стратегия устойчивого развития социально-экономической системы региона. Караганда. 18 с.

3. Дышаева Л. (2013). Вопросы теории. Устойчивое развитие как безальтернативная стратегия эколого-экономического поведения. 2 с.

4. Кушлин В. (2012). Политика устойчивого развития и преодоления кризиса. *Экономист*. № 8. 8-9 с.

	Мониторинг отчетности по результатам производственного экологического контроля по выбросам в атмосферу и сбросам в воду.
Задача 1.1.2.	Ликвидация исторических загрязнений, восстановление природной среды
Мероприятия для достижения показателей прямых результатов	Разработка и реализация проектов по ликвидации «исторических» загрязнений Разработка и реализация проектов по реконструкции и восстановлению объектов охраны окружающей среды Разработка и реализация программ по инвентаризации бесхозяйных отходов (объектов), переданных решением суда в республиканскую собственность Подготовка тендерной документации и проведение тендера в целях продажи отходов, переданных решением суда в республиканскую собственность Разработка технологий утилизации/переработки и/или принятие природоохранных мер по снижению экологического риска от неэксплуатированных отходов (объектов), переданных решением суда в республиканскую собственность. Проведение обследования состояния бассейна реки Нура и определение объема работ по комплексной очистке и предотвращению загрязнения реки Нура
Задача 1.1.3	Управление отходами производства и потребления
Мероприятия для достижения показателей прямых результатов	Разработка обоснования инвестиций модернизации системы управления твердыми бытовыми отходами с положительным заключением государственной экспертизы; Разработка нормативно-инструктивных документов в области ТБО; Проведение совместно с местными исполнительными органами ревизии существующих полигонов ТБО.
Задача 1.1.4	Повышение эффективности государственного экологического контроля
Мероприятия для достижения показателей прямых результатов	Проведение инспекционных проверок (плановые, внеплановые); Проведение работ с природопользователями по разъяснению соблюдения норм и требований экологического законодательства при проведении проверок; Принятие мер по повышению эффективности системы рисков по вопросам государственного экологического контроля (пересмотр критериев системы оценки рисков природопользователей и закрепление соответствующих изменений на нормативном уровне).
Примечание: составлено по данным Стратегического плана Министерства охраны окружающей среды и водных ресурсов Республики Казахстан на 2014 -2018 годы	

Как видно по данным таблицы, многие из представленных элементов можно было бы представить более наглядно. Так, к примеру, формулировка миссии анализируемого Министерства не соответствует общепринятому пониманию данного понятия. В таблице представлен другой альтернативный вариант миссии,

**Заң ғылымдарының магистрі Мұйденова Алия Қалжановна,
Ю-12-1 оқу тобының студенті Нұрғалиев Күмісбек
Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университеті**

АДВОКАТТЫҢ ҚОРҒАУ СӨЗІ

Ғылым мен заңдардың дамуына байланысты сот өндірісінің маңызы да күн санап арта түспесе, кемімеқ емес. Демек, сот өндірісінің, соның ішінде сот жарыссөзінің үкім не шешім шығаруда атқаратын міндеті зор. Олай дейтініміз, адвокаттардың қорғау сөзі сот шешімін заңды және негізді шығуы үшін ең қолайлы, ең тиімді, ең жедел әдісі болып табылады.

Азаматтардың құқықтарын қорғауды, заңды кәсіби кеңес беруді өзінің ең басты міндеті етіп алатын адвокат екенін, ал ондағы кез-келген адвокаттың – қорғаушы екенін ұмытпауымыз керек. Заңды жетік білу өз алдына, сонымен қатар сол заңды өз тілімен, шешендік өнерін пайдалана отырып, іске қатысушыларға, сотқа түсінікті жеткізе білу – адвокатқа қойылар ең үлкен талап болып табылады. Сондықтан кез-келген сала бойынша адвокат – қорғаушы ұдайы өз білімін жетілдіріп, кәсіби шеберлігін үздіксіз шыңдап отыруы қажет. Әйгілі шешендік өнерді зерттеген ғалым С. Негимовтың мына бір ескертпесін есте ұмытпаған жөн.– «Қазіргі айыптаушылар мен қорғаушылар сөзінде ойдан гөрі айтыс-тартыс басым, Түйінді сөз айтуға ұмтылмайды. Әр күн сайын тілді дамытып отыруға, әңгімелесу үстінде естіген соны сөздерді жазып, көңілге тоқуға машықтану дұрыс. Шешеннің сөзі күн айнаға қалай түсіп жататыны секілді сондай дәл ап- анық болғаны жөн» [1, 15 б].

Сот процесі барысында оның бастапқы жетекшілік ережесін сақтап отыру шарт. Ал құқықтың көп салаларының даму шапшаңдығына байланысты, жоғарыда атап өткендей, адвокатураның маңызы арта түсуде. Адвокаттардың қорғау сөзі – ең жаңа қажетті деректерді тез жеткізудің бірден-бір тәсілі. Өйткені сот жарыссөзі үшін қажет тиімді, кесімді сөздерді нақты да дәл жеткізіп, оны іске қатысушылардан бұрын айыптау жағы прокурор мен сотқа ақиқатты ашуға, заңды тұрғыдан әділ үкім шығаруға негіз болу қиын мәселе екені белгілі жайт болса да, озық та білімді адвокат-қорғаушының сөзі олар үшін қашанда дайын болу керек.

Жалпы ережелерді нақтылай отырып, адвокаттардың қорғау сөзінің мақсаты мен міндеттерін былайша сипаттауға болады:

Бірінші мақсаты – ол тыңдаушыларды нақты бір іс саласына жетелей отырып, оны осы процесстің негіздерімен, сипаты мен орындалу амал-тәсіліне, мақсаты мен ниетіне терең талдау жасау және болған жағдайды, оқиғаны толық қайта қалпына келтіру.

Екінші мақсаты – Қылмыстың жеке бөліктеріне тиісті баға беру және сотқа қатысушы тұлғаларға талқыланып отырған істің мазмұнын терең түсінуге және шығарылған үкімнің қаншалықты әділ шығуына көз жеткізулеріне мүмкіндік

беру. Кәсіби шеберлігін шешендік өнер яғни сөйлеу өнерімен жалғастыра сабақтастыра отырып, адвокат-қорғаушы нақты бір жүйеге құрылған, мән-мазмұнға бай, сауатты сөйленген сөз ғана сот төрелігінің мейлінше әділ шығарылуына кепіл бола алатынын дәлелдейді.

Процесс барысында адвокат-қорғаушы сотқа қатысушы тұлғаларға алдымен қылмыстың неге, неліктен болғанын, сотқа нені, қалай дәлелдеген ләзім екенін, соңғы жетістіктерімен таныстырып, қазіргі мәселелерді, соның ішінде сот шешіміне қалайша әсер еткен дұрыс дейтін сауалдарға жауап іздеп, өзі нақты айналысып жүрген сотталушы мен жәбірленушінің жеке тұлғалық мінездемелері, қылмыстың жасалуына түрткі болған мән-жайларға талдау жасау және жазалау шаралары туралы төл ойлары мен азаматтық талапты қамтиды. Өзі айналысып жүрген зерттеулермен таныстыру арқылы ол тыңдаушыны қылмыстық істің бір белгілі саласына жетелеп, олардың оған деген ынтасын көтереді. Қорғау сөзінің мазмұнын шешендік тұрғыда баяндай білу, адвокат үшін ең негізгі шарт болып табылады.

Өз міндетін орындау үшін, адвокаттың қорғау сөзі мынадай талаптарға жауап беруі керек: дәйекті де мазмұнды, тартымды, ал адвокаттың өзі заң саласындағы ілімді жетік меңгеріп қана қоймастан, үлкен мәдениеттің иесі болуы тиіс.

Сот ісіне қатысушы тұлғалардың, оның ішінде айыпталушының өзінің де сотқа, сот әділдігіне деген көзқарасының қалыптасуына, ынтасын, сезімін адвокаттың жеке қасиетінің, оның қорғау сөзінің мазмұны мен баяндау әдісінің үлкен ықпалы бар.

Қорғау сөзі – адвокат қорғаушылар мен айыпталушының өзін-өзі қорғау үшін ең бір маңызды, кәсіби және жауапты міндеттің бірі.

Қорғау сөзінің шеберлігін меңгермеген адвокат жақсы қорғаушы бола алмайды, ол өз әріптестері арасында да бедел мен құрметке ие болмайды.

Қорғау сөзі маңызды болуы үшін: адвокат-қорғаушыдан алдымен өз саласы бойынша терең білім мен өз қарауындағы істі еркін меңгеру, міндеттерді айқын сезіну, сол істің маңызы мен тарихын, қазіргі уақытқа сай анықталған нақты мән-жайларды заң тұрғысынан бағалау, істің зәру мәселелері мен болашағын білу талап етіледі. Адвокат-қорғаушының жалпы мәдениеті, оның жан-жақты сауаттылығы, жалпы заң білімі, философия саласындағы саикалы ой-өрісі, көзқарасы, қылмыстық жазаны қолдануға байланысты немесе одан адалау жөніндегі тұжырымы, сондай-ақ қорғау әдістері, сөйлеудің айқындылығы мен тазалығы, сөз байлығы мен өз тәжірибелерін меңгеруі аса маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Адвокат үшін қажетті үшінші шарт –қорғау сөзін құрастырып қана қоймай оны ауызша айта білу шеберлігін меңгеру, үлкен сот залын басқара білу, іске қатысушылардың іске деген шабытын оятып, олардың ынтасы мен назарын аудара білу, өз ойын анық та қызғылықты түрде жеткізе білу керек.

Жақсы адвокат – тек қорғаушы ғана емес, сонымен қатар ол тілмар да, шешен де, әңгімеші де, заңның үгітшісі де, өзінің қорғауындағы

- Анализ основных проблем	Эмиссии в окружающую среду (увеличение выбросов парниковых газов и др. элементов); Увеличение количества отходов; Дефицит квалифицированных кадров в системе гидрометеорологического мониторинга, а также недостаточное финансирование из республиканского бюджета; Экологический мониторинг (недостаточное количество метеостанций и оборудования); Проблемы взаимодействия с общественностью; Проблемы «рыночной готовности» системы торговли квотами Казахстана.
- Оценка основных внешних и внутренних факторов	Внешние факторы: Рост выпуска валовой продукции в промышленности; износ технологического режима работы оборудования. К внутренним факторам относятся: неразвитая система сбора, в т.ч. раздельного сбора ТБО; захоронение отходов без предварительной переработки практически на всей территории республики; низкий объем переработки и утилизации отходов; несоответствие существующих объектов захоронения ТБО требованиям санитарных правил; возникновение критических экологических ситуаций в зонах с накопленными отходами; многократное увеличение объемов образуемых отходов; выбросы в атмосферу от существующих полигонов, оказывающих влияние на изменение климата.
СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ, ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ЦЕЛЕВЫЕ ИНДИКАТОРЫ, МЕРОПРИЯТИЯ И ПОКАЗАТЕЛИ РЕЗУЛЬТАТОВ	
Цель 1.1 Создание условий по сохранению и восстановлению экосистем и обеспечение соблюдения экологического законодательства.	
Целевые индикаторы <i>Индикаторы – величины, характеризующие степень достижения главных целей, подцелей.</i>	Объемы установленных значений нормативов валовых выбросов загрязняющих веществ не превысят 5 млн. тонн (ежегодно до 2020 года) Объемы установленных значений нормативов сбросов загрязняющих веществ не превысят 5 млн. тонн (ежегодно до 2020 года) Доля переработки отходов производства к их образованию Объем коммунальных отходов, направленных на переработку Доля переработки отходов от общего объема ТБО
Задача 1.1.1. Содействие эффективной занятости населения	Стабилизация эмиссий в окружающую среду
Мероприятия для достижения показателей прямых результатов	Мониторинг нормативно-методических документов в области регулирования эмиссий в окружающую среду; Проведение государственной экологической экспертизы проектов на предмет внедрения экологически безвредных технологий добывающими предприятиями; Выдача разрешений на эмиссии в окружающую среду в соответствии с требованиями экологического законодательства Республики Казахстан;

дачи, стратегические направления, бенчмаркинг, цели и мероприятия по достижению поставленных целей, а также основные проблемы и индикаторы. Тем самым, представляя собой важный элемент в структуре управления устойчивым развитием государства.

Основные элементы Стратегического плана Министерства охраны окружающей среды и водных ресурсов Республики Казахстан представлены в таблице 2.

Таблица 2.

Основные элементы Стратегического плана Министерства охраны окружающей среды и водных ресурсов Республики Казахстан на 2014 -2018 годы

Элементы стратегии	Содержание
Миссия <i>Миссия – философия и предназначение организации, смысл ее существования, отличие организации от остальных организаций</i>	Миссия – создание условий по сохранению, восстановлению и улучшению качества окружающей среды с учетом тенденций изменения климата, сохранению биологического разнообразия, водообеспечению отраслей экономики и окружающей среды, обеспечению перехода Республики Казахстан к низкоуглеродному развитию и «зеленой» экономике для повышения благосостояния, качества жизни населения при минимизации нагрузки на окружающую среду и деградации природных ресурсов посредством интеграции экономических, социальных и природоохранных аспектов. <u>Предполагаемый вариант:</u> Миссия – содействие улучшению качества окружающей среды и обеспечению перехода Республики Казахстан к устойчивому развитию.
Видение <i>Видение должно отражать то, какими видит государственный орган в перспективе курируемые отрасли или сферы деятельности</i>	Видение – благоприятная окружающая среда, бережное и рациональное использование природных ресурсов в интересах нынешнего и будущих поколений, обеспечение экологической безопасности для жизни и здоровья человека, экономики. Все выше перечисленные составляющие можно отразить в понятии «устойчивое развитие»
-Основные параметры развития сферы	Эмиссии в окружающую среду; Отходы; Гидрометеорологический мониторинг; Экологический мониторинг; Переход Республики Казахстан к низкоуглеродному развитию и «зеленой» экономике. Возобновляемые источники энергии.

айыпталушысына әрі дос, әрі аға, тәрбиеші, көзқарасты қалыптастырушы, парасат пен ішкі дүниенің жетекшісі, жақсы істері үшін үлгі болуы тиіс.

Шынайы қорғаушы бейнесін А.Ф.Кони былайша сипаттайды: «Ол өзін жалдаған кісінің құлы емес, оның әділетті жазадан құтылуына ниеттес те емес. Ол сотталушы адамның досы, кеңесшісі, оның ұғымынша ол адам тіптен де кінәлі емес, кінәлі болған жағдайда соттың айыптауындай емес». [2, 2566].

Қорғау шеберлігін бірден меңгеру қиын. Оған тәжірибе мен дағды арқылы жетуге болады, қорғау сөзінің маңызы неде, соны терең ұғыну шарт, адвокат сол мәселеге басты назар аударып, материалды жеткізудің тиімді әдісін табуға тиіс.

Сот жарыссөзінде қорғау сөзін сөйлеу барысында алдымен сот ісіне қатысушы тұлғалардың тамырын баса білу нағыз шеберліктің айғағы.

Сондықтан да, адвокат сот залын өзіне қаратқаннан кейінгі бірінші мақсаты іске қатысушы тұлғалардың назарын талқыға салатын негізгі мәселелерге жұмылдыру болып табылады. Ол үшін олардың ынтасын осы сұрақтарға аударып, қызықтыра білу талап етіледі.

Ынта қайдан туындайды? Бұл мәселеде екі түрлі сәтті ажыратып айтуға болады.

Біріншіден, ынта істің маңыздылығына байланысты туындайды. Сондықтан, адвокат о бастан сот аудиториясына талқыға салынатын іс бойынша мәселелердің немесе сұрақтар шеңберінің мәнін олардың болашақ қызметі үшін маңыздылығын түйсіктеріне тура жеткізе білуге тиіс.

Екіншіден, іске қатысушылардың ынтасын шақыру үшін олардың шабытын оята білуге міндетті. Ол үшін алдымен сұрақты, мәселені, міндетті анықтап, бейнелеп беру қажет. Олардың әзірше жауаптары жоқ екенін, сондықтан қиындықтар туындайтынын көрсетіп беруі шарт. Осы мәселе шешімінің қисынын қалай тапқан жөн, іске қатысушы тұлғалардың санасына белгілі бір дәрежеде сезім салып, ой жүгіртуге жетелей білу. Адамзаттың жаратылысы сонда, егер оған жұмбақ жасыратын болса, ол еріксіз шешімін табу үшін ми арқылы әрекет жасайды. Барлық жұмбақ, беймәлім, құпия нәрселер адам баласын қызықтыратыны даусыз. Осылайша, сот залын ойландыратын және қызықтыратын «сиқырлы» әдістің куәсы боламыз.

Адвокаттың қорғау сөзіне қойылатын талаптар өте үлкен. Қорғау сөз алдымен айыпталушының адами тұжырымдық дүние танымын қалыптастыруға септігін тигізуі тиіс. Адвокат прогрессивтік дәлелденген деректер мен нақты жағдайларды өндіріспен байланыстыра отырып, іске заңды сипат беріп өрбітеді. Қорғау сөзі, іске қатысушы тұлғаларды тек адвокат көтерген іс мәселесімен ғана қызықтырмай, әрмен қарай ой санасын жетілдіруге, ынтасын оятуға міндетті. Қорғау сөзі шабыт шақыруға, әділетті шешім шығару үшін шығармашылық еңбек етуге, адвокат-қорғаушының өзіне дем беріп, қанаттандыруға тиіс.

Жоғарыда айтылғаннан мынаны аңғаруға болады, адвокаттың қорғау сөзі ең алдымен терең мазмұн, үлкен жауапкершілік пен игі мақсаттылық талап етеді. Сол үшін адвокат-қорғаушы, қорғау сөзін дайындау барысында ең соны ақпараттармен,

сот барысында не тексерілетінін алдын ала болжай білу, айыптау қорытындысы шешімдерінің іс материалдарымен сәйкестілігін анықтау, қарсыластардың қисынды дәлелдерінің біртіндеп қомақты дәлелдемеге айналатынын, сот шешендік кеңістігін дау-дамайлы алаңға айналдырмай, қарсы жақтың ақылға сыйымсыз даукестік мінез-құлқын көре білу, оған қарсы қолданар иінді тәсілдер ойлап тауып, оны орнымен пайдалануды сіңіріп алғаны мақұл және барлық бастапқы дайындықтар мен қорытындыларды заңды негізде құрғаны жөн.

Қазақ тілінде жарық көрген «Сот шешендігі» атты К.Х.Халиков пен Е.Е.Серімовтың еңбектерінің өзінде «Заңгердің қаперіне алар басты қағида – пікір-талас, сөз жарыстыру кеңістігінен абыроймен шығу жолдарын алдын ала іздестіре қарастыру, процесс үстінде күтпеген дағдарысқа ұшырап қалмау; ұзаққа созылған дауда сөз бейнелілігіне кепіл боларлық көркемдік құралдарды орнымен пайдалану.»- деп керемет атап көрсеткен [3, 115 б].

Адвокат істегі қиындықтарды игеруге іске қатысушы тұлғаларға бағыт сілтеп, қорғау не актау міндеттерді жеңілдетпеуі де, күрделендірмеуі керек. Қорғау материалының кәсіби дәрежесі сот залын адвокат өз соңынан жетелеп отыруы үшін әдеттегі деңгейден едәуір жоғары болуға тиіс.

Тәжірибе мынаны көрсетеді, іске қатысушылардың соттың әділетті шешіміне деген көзқарасын қалыптастыруға айыптау сөзімен қатар қорғау сөзінің де ықпалы зор, сол арқылы қорғаудың міндеттері мен болашағын санаға сіңіріп, кәсіби пікірге ие болады.

Адвокаттың қорғау сөзі іске қатысушыларға істің жалпы саласы бойынша түсінік береді, оның негізгі идеяларын меңгеруге жәрдемдеседі және басқа салаларымен сабақтастығын сараптайды, сондай-ақ кәсіби білімді іс жүзінде қолданудың жолдары мен әдістерін айқындап береді.

Қорғау сөзі, оның арнайы сипатына қарамастан іске қатысушылардың дүниетанымын қалыптастыруға ықпал жасайды, ол негізін шешендік өнерден алатынын бәріміз жақсы білеміз. Демек, қорғау сөзін құрастыру дайындау міндетімен қатар тәрбиелік мәні де зор деген сөз. Адвокаттың қорғау сөзі сот шешімін әділетті шығарудағы ең ұтымды және кең тараған құрал десек, жаңылыспайтынымыз мәлім.

Қорғау табысты болуы үшін, оның тезісін нақты белгілеп, мақсатын айқындап алу қажет. Тезис жасау сотта сәтті сөйлеу үшін процесске тыңғылықты дайындалуға жәрдемдеседі. Сот тілмашы атаңған атақты шешен П.С. Порховщиков (П.С. Сергеев) сөйленер сөзге жазып дайындалу дұрыстығын қалайды. Сөйлеген кезде жатқа айтасың ба өзің білесің .Ол шешендік өнерді зерттеген өз еңбектерінде жазба жұмыс пен импровизацияның қарым-қатынасы жайлы өте келелі пікірлер айтқан [4, 52 с].

Мақсатты белгілеу үшін, қорғаушыға мазмұнды ғана нақтылап қою аз, сонымен қатар ол қорғау сөзінде әрбір іс-әрекеттің, дәлелдемелердің орынын, мән-мағынасын ұғындырып беруі қажет. Түсініксіз ойлар мен шұбалаңқы сөздер айтамын деп тыңдаушылардың ынта-ықыласын жоғалтып алуы мүмкін. Ол

В современных условиях вода является главным фактором, определяющим устойчивость сельского хозяйства, промышленности, энергетики и других отраслей экономики, окружающей природной среды. Еще большую роль вода имеет в поддержании санитарно-эпидемиологической безопасности.

Ресурсы поверхностных вод Республики Казахстан в средний по водности год оцениваются в 99,6 кубических километров (далее – км³), из которых 52,2 км³ формируются на территории Казахстана и 47,4 км³ – поступает из сопредельных территорий (Китайская Народная Республика, Республики Узбекистан, Кыргызстан и Российская Федерация).

Главным источником, питающим реки Казахстана, являются ледники, площадь которых равна почти 2 тысячам км², объем – более 98 км³.

По территории Казахстана протекает около 85 тысяч рек и временных водотоков, в том числе более 8 тысяч рек длиной свыше 10 км. Густота речной сети по территории неравномерна. На севере она от 0,03 до 0,05 км/км², в зоне пустынь значительно уменьшается, в то время как в хороших увлажненных районах составляет от 0,4 до 1,8 км/км².

На 1 км территории Казахстан располагает менее 40 тыс. м³ речной воды в год.

Общие эксплуатационные запасы подземных вод составляют 15,44 км3/год, или около 38% от прогнозных ресурсов.

Среди эксплуатационных запасов пресные воды составляют 13,52 км3/год, или около 88% от их общего количества. По целевому назначению разведанные запасы подземных вод распределяются следующим образом, км3/год: хозяйственно-питьевое водоснабжение (ХПВ) – 5,76; производственно-техническое водоснабжение (ПТВ) – 1,4; орошение земель (ОРЗ) – 8,26; бальнеологические цели (минеральные воды) – 0,014.

Водохозяйственные расчеты показывают, что имеющиеся водные ресурсы на современном уровне удовлетворяют практически все потребности отраслей экономики.

Таким образом, можно сделать вывод о том, что уровень и качество использования водных ресурсов определяется производственно-экономическим развитием Казахстана и его отдельных регионов.

Выбранные направления в сфере экологического регулирования определяют вектор дальнейшего развития Республики Казахстан и разработке модели устойчивого развития.

Так, модель устойчивого развития состоит из следующих элементов: субъектов управления, предмета управления и ключевых индикаторов в определенных отраслях (экономическая, экологическая и социальная сферы), стратегических документов и программ развития.

Одним из элементов для анализа модели устойчивого развития является Стратегический план, который представляет собой долгосрочный план развития страны. Стратегический план включает в себя миссию, видение, основные за-

Таблица 1

Выбросы и улавливание загрязняющих атмосферу веществ отходящих от стационарных источников в Республике Казахстан, тыс. тонн

Период (год)	Количество загрязняющих веществ от всех стационарных источников загрязнения, тыс. тонн	Выброшено в атмосферу загрязняющих веществ за отчетный период		Уловлено и обезврежено загрязняющих веществ	
		тыс. тонн	в % от общего объема загрязняющих веществ	тыс. тонн	в % от общего объема выбросов
2008	6 397,90	991,6	15,50	5 406,30	84,5
2009	6 415,00	687,7	10,72	5 727,30	89,3
2010	6 696,50	661,2	9,87	6 035,30	90,1
2011	7 357,40	691,3	9,40	6666,1	90,6
2012	7 222,2	641,4	15,50	6 580,80	91,1

Примечание: составлено по данным Агентства Республики Казахстан по статистике. Доступ к сайту по состоянию на 25 апреля 2014 г. <http://www.stat.gov.kz>

Не менее важной в Казахстане остается проблема опустынивания. Наибольшей степени подвержены опустыниванию Аральский и Иле-Балкашский регионы с населением 5,4 млн. человек. Зарегулирование стока рек привело к прекращению паводков, понижению уровня грунтовых вод, увеличению количества засоленных земель и сокращению поголовья скота. Дефицит воды негативно отразился на развитии экономики и условиях жизни населения. Ухудшились условия обитания диких животных и рыб. В Северном и Центральном Казахстане от водной эрозии пострадало 5,6 млн. га пашни и снизилась урожайность зерновых культур на 20-30 %. В Прикаспийской зоне море затопило 357 тыс. га плодородных прибрежных пастбищ и сенокосов. Вокруг промышленных центров произошло загрязнение земель выбросами предприятий. Около 10 млн. га пастбищ и пашни выведено из оборота на полигонах военно-промышленного комплекса.

Сумма ущерба от опустынивания в Казахстане оценивается в десятки млн. долларов США. Истощение водных ресурсов вызвало спад производства, сократило рабочие места, снизило уровень жизни населения и обусловило миграцию населения из районов экологического кризиса.

Из 14 областей РК, только в пяти (Актюбинской, Мангистауской, Северо-Казахстанской, Карагандинской и Костанайской) отрицательные признаки (т.е. опустынивание) отмечены на 30% кормовых угодий. В остальных областях деградация составляет 30-50% и выше.

Водообеспечение отраслей экономики в Республике Казахстан является важной проблемой, решение которой необходимо для устойчивого развития государства.

міндеттің қиындай түсетіні, қорғаушы әрбір процесстің қорғап шығудан басқа адами және тәрбиелік мақсатын ажырата білуге тиіс. Жалаң сұлу сөздер сөйлеп, өз пайдасын, атағын ғана ойласа оның қорғау еңбегінің бәрі бекер. Өйткені бұл жайлы да атакты шешен П.С. Порховщиков (П.С. Сергеевич): «... осы мамандықты өмірінің мәні деп ұққан адам сотталушыға қолынан келген бар қайранын жасауға ұмтылмаса, өзінің ар-ожданының алдында қылмысқа барады. Сотталушыға адал болу қасиеті бойына дарыған адвокат қана қызметінде көп жетістіктерге қолы жетеді: егер ол сотта сұлу сөйлеп, атақ-даңқ көздеген пайдасыз құмарлық, ақша табумен шектелген болса, бұнысынан өмірінің соңына дейін қаңағат таппасы анық»- деп кесіп айтқан [4, 58 с].

Жүйелілік, лайықты көлем және қорғау сөзінің әрбір жеке бөлімдерінің сабақтастығы – табысқа жетудің бірден бір кепілі болып табылады.

Қорғау сөзі – кіріспеден, мазмұндаудан және қорытындылаудан тұрады.

Алайда, бірдей істер бойынша да оның құрылымы әр түрлі болуы мүмкін. Бұл мәселеде адвокат-қорғаушының шеберлігі мен басты сұрақтарды ұсақ-түйек және қосалқы сұрақтардан екшей білуінің мәнісі өте үлкен.

Қорғау сөзінің құндылығы адвокат-қорғаушының өз қорғауындағы айыпталушымен араласа жүріп, өзара тығыз қатынас орната білуінде. Егер түсініксіз болса, кез-келген уақытта адвокаттың көмегіне арқа сүйеуге болады деген ұғымның өзі үмітке жетелеп, қабылдау түйсігін арттырады. Қорғау сөзі адвокатқа таным процесін шебер басқаруға мүмкіндік береді. Бұл мәселеде айыпталушының өз бетінше дербес шұғылдануы адвокаттың қорғауымен бәсекелесе алмайды.

Орыстың ұлы қайраткері, тамаша шешен және лектор А.Ф. Конидің берген кеңесі: Лекция табысты болуы үшін аудиторияның назарын жаулап алып тізгінді ұстай білу қажет [5, 28 с].

Қорғау сөзіне жүктелген бүкіл материалды бейнелеуші, баяндаушы және түсініктеуші етіп жіктеуге болады. Бейнелеуші және баяндайтын бөлімдердің ешбір қиындығы жоқ, оны дайындық ретінде қысқаша түрде сот процесінің үстінде-ақ айтып өтуге болады. Сол арқылы адвокат – қорғаушы жаппай қайталап айтып беруден құтылып, тыңдаушылар назарын негізгі іс бойынша өзекті мәселелерге аударады. Бұл орайда уақытта үнемдеуге болмайды, өйткені іске қатысушы тыңдаушылар көптеген ұғымдардың арасындағы өзара логикалық байланысты меңгеруі тиіс, сол сабақтастықтың бір желісін қалт жіберуің мүң екен, олардың бұл құрылымды ұғынуына нұқсан келтіреді.

Екінші әдіс адвокат-қорғаушыға қорғау сөзінің салмағын сақтай білуге мүмкіндік туғызады, бүкіл сот процесінің аяғына шейін сөйлеу өнері арқылы іске қатысушыларға тұтас түсінік береді, бірақ негізгі мәселеге баса назар аудару керек – сол мәселені бөліп, ажыратып таратқан жөн. Бұл әдіс мына тұрғыдан негізделінеді, әрбір қорғау сөзі тең емес екі бөлімнен тұратын сияқты. Біріншісі, бұл барлық адвокаттарға тән ортақ материал. Екіншісі –жеке адвокат-қорғаушының өз бетінше іздену жұмысының нәтижесі: қорғау сөзін өзгеше

даярлау, тиімді логикалық дәнекерлер үйлестіру, тәжірибелік мәліметтер, бақылаулар, мысалдар, салыстыру, баға беру, ассоциациялар, сұрақтардың жауабы, яғни осының бәрі іске қатысушылардың қызықтыратын –адвокаттың заңгер тұлға есебіндегі жеке басының қасиеттері.

Сонымен, қорғау сөзі–сот өндірісінде, оның ішінде сот жарыссөзінде жетекші роль атқарады, алайда олардың мән-маңызы жағдайға байланысты бірдей емес. Адвокат-қорғаушылардың міндеті: сотта сөйлеу шешендік өнер деңгейін үнемі жоғары ұстап, шеберлікті шындай түсуге тиіс.

Әдебиеттер тізімі:

1. Негимов С. Шешендік өнер.- Алматы: Ана тілі, 1997.
2. Чельцов-Бебутов М.А. Курс уголовно-процессуального права. СПб., 1995.
3. Халықов Қ.Х.,Серімов Е.Е Сот шешендігі. Оқу құралы. – Қарағанды: Болашақ – Баспа, 2006.
4. Сергеич П.С. Искусство речи на суде. – М.: Юрид. лит., 1988.
5. Кони А.Ф. Сб. О лекторском мастерстве. – Казан, 1967.

Бауберикова А.Б., Кулажанова А.Б.

Таразский государственный университет им. М.Х. Дулати, Казахстан

УГОЛОВНО-ПРАВОВАЯ ОХРАНА НРАВСТВЕННОСТИ

Состояние нравственности населения выступает одним из важнейших показателей уровня и качества общественной жизни. Развитие общества возможна, только при условии обеспечения не только физического, но и духовного его здоровья. Вместе с тем современный период развития общества характеризуется глубоким кризисом нравственности, крайне пренебрежительным отношением многих граждан к ее устоям, резким падением духовности. Крушение привычной системы ценностей при отсутствии вновь сформированного целостного представления о ней, соответствующего современным реалиям, создает серьезные препятствия для дальнейшего развития цивилизации.

Нравственный кризис свойствен не только местному обществу, он поражает международное сообщество в целом. Утрата семейными отношениями их традиционной роли, бурный всплеск интереса к порнографии, в первую очередь детской, резкое увеличение масштабов проституции подводят мировую цивилизацию к духовному краху.

Будучи обеспокоенным складывающейся ситуацией в нравственной сфере международное сообщество предпринимает соответствующие шаги по выходу из нее. В их числе, безусловно, и правовые меры. Об этом свидетельствует нали-

цели, индикаторы, мероприятия по достижению поставленных целей на пути к устойчивому развитию в Республике Казахстан.

Также был проведен комплексный анализ экологических проблем, с которыми сталкивается на сегодняшний день Республика Казахстан. Данные были предоставлены Агентством по статистике Республики Казахстан.

Основная часть: Согласно Стратегического плана Министерства охраны окружающей среды и водных ресурсов Республики Казахстан на 2014-2018 годы Казахстан устанавливает свои приоритеты в сфере экологического регулирования. Стратегический план, основываясь на анализе текущей ситуации в сфере экологии, устанавливает тенденции развития анализируемых отраслей.

Нами была предпринята попытка проанализировать основные статьи Стратегического плана, а также целевые индикаторы для того, чтобы показать ориентиры Республики Казахстан на пути к устойчивому развитию, а также степень достижения поставленных целей и задач.

Для анализа складывающихся тенденций в вопросе использования природных ресурсов Казахстана были выбраны следующие направления:

- Загрязнение атмосферного воздуха, в том числе «парниковый эффект»;
- Опустынивание территории;
- Рациональное использование водных ресурсов.

Рассматривая первое направление, можно отметить, что воздушная среда из всех элементов, составляющих среду обитания и деятельности человека, является важнейшей. Человеческий организм нуждается в кислороде воздуха постоянно и на протяжении всей своей жизни, которая просто невозможна без дыхания.

Под загрязнением воздуха понимается прямое или косвенное введение в него любого вещества в таком количестве, которое изменяет качество и состав чистого атмосферного воздуха, нанося вред людям, живой и неживой природе.

Мировая экономическая наука собрала к настоящему времени достаточно доказательств о взаимосвязи хозяйственной деятельности с изменением климата. Растущие объемы выбросов углекислого газа приводят к дисбалансу и учащению стихийных бедствий, таких как засухи, наводнения, ураганы.

Данные для анализа загрязняющих атмосферу веществ, отходящих от стационарных источников в РК представлены в таблице 1.

Таким образом, в Казахстане выбросы в атмосферу составляют порядка 10-15% от общего объема загрязняющих веществ всех стационарных источников, при этом если до 2011 года прослеживается тенденция снижения рассматриваемой величины, то в 2012 году доля выбросов в атмосферу среди общих выбросов возросла и фактически вернулась к уровню 2008 года.

Главными источниками загрязнения атмосферы являются промышленные, транспортные и бытовые выбросы.

таким подходе, который предусматривает переход человечества на иные стандарты потребления первичных ресурсов и конечных благ. По сути, речь идет о сознательном ограничении масштаба хозяйственной деятельности капитала, сдерживании темпов экономического роста, что и предлагает концепция устойчивого развития.⁴

Таким образом, устойчивое развитие – концепция о необходимости установления баланса между удовлетворением современных потребностей и защитой интересов будущих поколений, включая их потребность в безопасной и здоровой окружающей среде.

Понятие «устойчивое развитие» (с англ. *sustainable development*) – «жизнеспособное развитие», в смысле, «самоподдерживающееся развитие».

Иногда объясняют как всесторонне сбалансированное развитие.

По определению Комиссии ООН по устойчивому развитию:

Цель устойчивого развития – удовлетворение потребностей современного общества, не ставя под угрозу способность будущих поколений удовлетворять свои потребности.

Понятие «Устойчивое развитие» – очень многогранное и обширное, включающее в себя различные составляющие: население (численность населения, его воспроизводство, уровень жизни населения) – социальная компонента; экономический рост (воспроизводственный процесс, эффективное использование имеющихся ресурсов, деятельность государственных институтов, антикризисное управление экономикой) – экономическая компонента; экология (забота об окружающей среде, здоровье нации) – экологическая компонента. Все три компоненты тесно связаны между собой.

Очень трудно представить их в отрыве друг от друга.

В условиях перехода к социальной экономике возникает необходимость применения новых подходов, моделей, методик к решению социально-экономико-экологических проблем.

Модели устойчивого развития пока не разработаны, однако обозначены общие ориентиры, определены некоторые принципы и критерии его распространения и функционирования. Разработка модели устойчивого, равновесного природопользования является одной из главных задач современной мировой науки.⁵

МАТЕРИАЛЫ И МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Для оценки экологического регулирования в Республике Казахстан и разработке модели устойчивого развития нами была предпринята попытка проанализировать Стратегический план Министерства охраны окружающей среды и водных ресурсов Республики Казахстан на 2014 – 2018 годы. Данный стратегический документ представляет собой план, в котором обозначены основные

⁴ Кушлин В., 2012

⁵ Василенко В.А., 1997

чие комплекса международно-правовых актов, направленных на борьбу с правонарушениями, затрагивающими названную сферу. Среди них, в частности, Международная конвенция о пресечении обращения порнографических изданий и торговли ими от 12.09.1923 г.; Протокол об изменении договора о борьбе с распространением порнографических изданий от 04.05. 1949 г.; Конвенция о борьбе с торговлей людьми и с эксплуатацией проституции третьими лицами от 02.12. 1949 г.; Конвенция ООН об охране всемирного культурного и природного наследия от 16 ноября 1972 г.; Факультативный протокол к Конвенции о правах ребенка, касающийся торговли детьми, детской проституции и детской порнографии, принятый 25.05.2000 г. и ряд иных.

Государством сформирована основанная на положениях международного права национальная система законодательства, направленного на противодействие явлениям, угрожающим нравственному состоянию общества. Немаловажная роль при этом отводится уголовно-правовым средствам устранения либо нейтрализации преступного воздействия на названную сферу. Уголовный кодекс РК содержит комплекс норм, предусматривающих ответственность за уголовные правонарушения против общественной нравственности (статьи 308-316), что, несомненно, заслуживает позитивной оценки.

Вместе с тем обращают на себя внимание два существенных обстоятельства. В первую очередь, достаточно скудная статистическая картина осуждения за соответствующие посягательства.

Анализ статистических данных показывает что, за пять лет в государстве за различные уголовные правонарушения против общественной нравственности осуждено в общей сложности всего 238 человек. При этом за совершение уголовных правонарушений, предусмотренных ст. 312 по действующему УК РК, направленных против несовершеннолетних, не осужден ни один человек. И это в то время, когда несовершеннолетние и малолетние пользуются особым спросом на нелегальном рынке сексуальных услуг[1].

Превентивные меры с уголовными правонарушениями против общественной нравственности осложняют различные обстоятельства (достаточно высокий уровень их латентности, противодействие со стороны организованной преступности, коррупция в правоохранительных органах и др.), в том числе недоработки законодателя. Это второе существенное обстоятельство, на которое следует обратить внимание. В законодательных актах отсутствуют легальные дефиниции ряда понятий, используемых при описании составов соответствующих уголовных правонарушений (в частности, таких как проституция, притон для занятия проституцией, порнография, материалы с порнографическими изображениями несовершеннолетних, животные и пр.). Не всегда безупречно содержание уголовно-правовых норм, устанавливающих ответственность за посягательства на общественную нравственность. Целый ряд аспектов содержания составов, вопросов квалификации остаются дискуссионными, требующими дополнительного осмысления. Все это не может не затруднять правоприменительный процесс.

Несмотря на то, что в уголовно-правовой политике исследованию названной группы уголовных правонарушений уделялось и уделяется внимание (особенно посягательствам, связанным с проституцией и порнографией), тем не менее, этот процесс преждевременно считать завершенным, как, впрочем, и процесс модернизации уголовного законодательства в соответствующей его части. От эффективности последнего во многом зависит и успех в деятельности по сохранению нравственных устоев общества. С наличием необходимости дальнейшего совершенствования уголовно-правовых норм, предусматривающих ответственность за уголовные правонарушения против общественной нравственности, согласилось 66,4 % респондентов, опрошенных нами в процессе проведенного в ходе исследования анкетирования работников правоохранительных органов.

Актуализирует проблему и подвигает к дальнейшему ее исследованию, принятие нового Уголовного кодекса, который вступил в законную силу 1 января 2015 года.

С момента обретения суверенитета в Республике Казахстан началось формирование основ правового государства. С принятием Конституции 30 августа 1995 года в Республике Казахстан были надежно закреплены основные приоритеты и ценности, касающиеся прав человека и гражданина в обществе и государстве [2].

На современном этапе развития общества возникает необходимость в создании новых правовых институтов, цивилизованного законодательного процесса, дальнейшего развития демократических основ функционирования государственного аппарата, укрепления охраны прав и интересов граждан, общественной безопасности и правоохранительной деятельности.

Совершенствование норм уголовного закона – есть актуальнейшая задача стоящая перед всем казахстанским обществом. Имеющиеся отдельные уголовно-правовые нормы, перестали в полной мере соответствовать потребностям объективной действительности. Одной из причин такой ситуации является недостаточная разработанность положений правовых вопросов, на основе которых должны приниматься решения по дальнейшему постоянному совершенствованию уголовного закона.

Произошедшие изменения в политической, социальной, экономической жизни за последние годы в республике Казахстан, вхождение в систему рыночных отношений, определяющих базисные параметры в развитии общества предполагают изменение точки зрения на сущность и значение уголовно-правовых норм в борьбе с преступностью, которые, нуждаются в специальных комплексных исследованиях.

В теории уголовного права, действенность уголовного права Казахстана, выражается в трех основных понятиях:

- 1) применение уголовного закона;
- 2) толкование уголовно-правовой нормы;
- 3) квалификация уголовных правонарушений.

Эти понятия однородны, органически связаны и в принципе направлены на выполнение одной государственной задачи: соблюдение и укрепление правопо-

охраны природы и природных ресурсов, где развитие определяется как «модификация биосферы и использование финансовых, возобновляемых и невозобновляемых природных ресурсов для удовлетворения потребности людей и улучшение качества жизни с учетом экологических, экономических и социальных факторов на долгосрочной основе». Огромное влияние на формирование концепции устойчивого развития оказал доклад «Наше общее будущее», подготовленный комиссией ООН по окружающей среде и развитию под председательством Г.Х. Брунт Ланд (1987 г.). Целью доклада явилось определение долгосрочной стратегии в области охраны окружающей среды, обеспечивающее устойчивое развитие мировой экономики на длительный период; рассмотрение средств и способов эффективного использования природных ресурсов в мировом сообществе. Выводы и рекомендации, сделанные в докладе, получили положительную оценку Генеральной Ассамблеи ООН. В 1992 году в Рио-де-Жанейро состоялась конференция ООН по окружающей среде и развитию, где были представлены: 1) Программа «Повестка дня на XXI век»; 2) Программа действий ООН; 3) Декларация по окружающей среде и развитию; 4) Заявление о принципах в отношении лесов; 5) Конференция об изменении климата под влиянием газов, вызывающих парниковый эффект; 6) Конвенция о сохранении биологического разнообразия. Эти документы, имеющие историческую значимость, охватывают различные аспекты устойчивого развития.²

Результатом Всемирного саммита «Повестка дня на XXI в.», состоявшегося в Рио-де-Жанейро в 1992 г., стало подписание 107 странами документа, констатирующего необходимость перехода к устойчивому экономическому развитию при сознательном сдерживании темпов экономического роста. Согласно этому предполагалось, что ежегодное приращение масштаба национального производства будет ограничиваться либо нулевым, либо 1-2% ростом объема ВВП отдельных стран. По решению форума каждая страна должна была подготовить национальную концепцию устойчивого развития.

Вопреки достигнутой договоренности, в действительности мировое сообщество до сих пор продолжает реализовывать капиталистическую стратегию экономического развития, ориентируясь на стереотипы экономического мышления, продиктованные капиталом. Соответственно, за основные результаты социально-экономического развития отдельных стран по-прежнему принимаются объемы и темпы роста ВВП (ВНП), а по сути – увеличение стоимости капитала. Как следствие, проблема экологического загрязнения и истощения природно-ресурсного потенциала планеты продолжает усиливаться.³

Стратегия, позволяющая обеспечить человечеству стабильное существование и развитие по пути действительного социального прогресса, содержится в

² Аймагамбетов Е.Б., Алимбаев А.А., Притворова Т.П., 2006

³ Дышаева Л., 2013

Kazakhstan should contain other indicators to monitor and evaluate the transition of the Republic of Kazakhstan to sustainable development and «green» economy.

Key words: sustainable development, public policy, environmental governance, Kazakhstani model, Strategic plan, indicators of sustainable development.

ВВЕДЕНИЕ

На сегодняшний день человечество столкнулось с огромным количеством проблем, решение которых нужно рассматривать в определенной системе, взаимосвязи многих компонентов. Так, в мире возрастает социальная несправедливость, которая приводит к тому, что более 82, 7% мирового ВВП приходится на самые богатые слои населения, тогда как самым бедным остается лишь около 1,4 %. В то же время численность людей превысила на пять порядков количество диких животных, сопоставимых с человеком по размерам и питанию.

Всё это ведет к увеличению возможностей человека и вовлечение в оборот все новых и новых ресурсов, что, в итоге, обостряет проблему ограниченности природных ресурсов планеты, а также приводит к различным формам деградации окружающей среды: изменение климата, кислотные дожди, уничтожение озонового шара, обезлесение (9 млн. га лесов исчезает ежегодно), опустынивание и загрязнение почвы (ежегодно в мире исчезает от 5 до 7 млн. га плодородных земель), загрязнение водных ресурсов (из-за низкого качества воды умирают около 5 млн. человек ежегодно), потеря биоразнообразия (за последнюю тысячу лет исчезло более 100 видов животных и 140 видов птиц).

Все вышеперечисленные проблемы вызваны масштабным воздействием человека на окружающую среду. Это обуславливает необратимые и масштабные изменения в окружающей среде, что, в свою очередь, делает состояние эколого-экономических систем неустойчивым, приводит к необратимым, даже катастрофическим изменениям в природных процессах и резко меняет привычные условия жизнедеятельности человечества на обширных территориях.¹

Признавая значимость экологического фактора, все страны мира разрабатывают так называемые стратегии устойчивого развития, которые предполагают решение экономических, экологических и социальных задач в совокупности. Государственные инициативы в странах нацелены на пересмотр взаимоотношений между человеком и природой. Так, в результате этого в 1983 году при ООН была создана Международная комиссия по окружающей среде и развитию, которая и поднимала вопрос об экологическом развитии или «sustainable development» (в русском переводе – «устойчивое развитие»).

Впервые термин «устойчивое развитие» появился в докладе «Всемирная стратегия охраны природы» (1980), представленном Международным союзом

¹ Красс М.С., 2014

рядка, установленного Конституцией страны и другими законодательными актами. Но по своей сущности и цели они различны. Применение уголовного закона есть строгое соблюдение всех исходных начал и норм законности. Толкование уголовно-правовой нормы – уяснение ее смысла, содержания. Квалификация уголовных правонарушений – установление идентичности признаков содеянного и признаков состава уголовного правонарушения. Последние два понятия выступают в качестве способов достижения правильного применения уголовного закона [3].

Глава 11 УК РК «Уголовные правонарушения против здоровья населения и нравственности» не является новеллой в уголовном законодательстве РК. Здоровье населения и нравственность – это взаимосвязанные понятия, поэтому законодатель поместил уголовное правонарушение, посягающее на указанные интересы, в отдельную главу Уголовного кодекса РК. Физическое и моральное здоровье наших граждан является залогом существования и цивилизованного развития казахстанского общества и нормального функционирования его систем.

Общественная опасность уголовных правонарушений против здоровья населения и нравственности заключается в том, что их совершение сопряжено с причинением вреда здоровью не отдельного человека, а здоровью многих людей (здоровью населения, части населения в той или иной местности или в том или ином регионе), а также нравственным устоям общества.

На наш взгляд, мы солидарны с мнением Б.В. Яценко, где под уголовными правонарушениями против здоровья населения и нравственности, понимаются предусмотренные уголовным законом общественно опасные деяния, сопряженные с нарушением правил, обеспечивающих здоровье населения и нравственность, и причиняющие им существенный вред или создающие опасность его причинения [4].

Ранее в УК Казахской ССР 1959 г. преступление, посягающее на народное здоровье, были предусмотрены в главе 10 «Преступление против общественной безопасности и народного здоровья». Нравственность как объект уголовно-правовой охраны не была предусмотрена в ранее действовавшем уголовном законодательстве.

Проводя сравнительный анализ УК КазССР 1959 г., УК РК 1997 г. и УК РК 2015, необходимо отметить, что вступивший в действие с 1 января 2015 г. УК РК изменил название главы на «Уголовные правонарушения против здоровья населения и нравственности».

Общественная опасность этих деяний заключается в том, что они причиняют вред либо создают угрозу причинения вреда здоровью многих людей и нравственным устоям общества.

Одним из необходимых и обязательных компонентов нормального функционирования любого государства является общественная нравственность. В уголовном законодательстве к уголовным правонарушениям, посягающим на общественную нравственность относят деяния, предусмотренные ст. 308-316 УК РК, (ст. 308. Вовлечение в занятие проституцией, ст.309. Организация или содержание притонов для занятия проституцией и сводничество, ст. 310. Организация или содержание притонов для одурманивания с использованием лекарственных или других средств, ст. 311. Незаконное распространение порнографических ма-

териалов или предметов, ст. 312. Изготовление и оборот материалов или предметов с порнографическими изображениями несовершеннолетних либо их привлечение для участия в зрелищных мероприятиях порнографического характера, ст. 313. Незаконное распространение произведений, пропагандирующих культ жестокости и насилия, ст. 314. Надругательство над телами умерших и местами их захоронения, ст. 315. Незаконное изъятие органов и тканей трупа человека, ст. 316. Жестокое обращение с животными).

Несмотря на усилия законодательных, правоохранительных органов по совершенствованию борьбы с данной категорией уголовных правонарушений многие проблемы в данной области остались неразрешенными. Указанные уголовные правонарушения представляют явную опасность, касающуюся всего общества, самих условий его существования.

Проблема уголовно-правовой охраны нравственности не нашла всестороннего освещения в правовой литературе. Научные исследования в области уголовных правонарушений против общественной нравственности заключались лишь в комментировании и анализе отдельно взятых уголовно-правовых норм. Так, отдельным уголовным правонарушениям против общественной нравственности были посвящены труды вышеуказанных ученых. Однако проблема уголовно-правовой охраны общественной нравственности до настоящего времени не получила комплексного исследования. Кроме того, до сих пор в юридической литературе вопрос о понятии общественной нравственности, его содержании разработан недостаточно. Спорные вопросы ответственности лиц, совершающих уголовные правонарушения против общественной нравственности, окончательно не разрешены, отсутствует единообразное толкование признаков составов уголовных правонарушений, предусмотренных ст. 308-316 УК РК, а главное, постоянно возникают трудности в правоприменительной практике при реализации уголовно-правовых средств борьбы с уголовными правонарушениями против общественной нравственности[5].

Все изложенное обуславливает актуальность теоретической разработки проблем уголовно-правовой охраны общественной нравственности.

Литература

1. Уголовный кодекс РК от 01.01.2015г.
2. Конституция Республики Казахстан, 30 августа 1995 г.
3. Уголовное право Республики Казахстан. Особенная часть: Учебник. / Под ред. И.Ш. Борчасвили и С.М. Рахметова. В 2-х частях. 2-я часть. – Алматы: Институт «Данекер», 2000. – С. 14
4. Яценко Б.В. Уголовное право России. Особенная часть: Учебник под ред. Профессора А.И. Рарога. – М.: Институт международного права и экономики, 1998. – С.262
5. Каиржанов Е.К. Интересы трудящихся и уголовный закон. Проблемы объекта преступления /Е.К. Киржанов Алма-Ата: Казахстан, 1973. -160с.

PAŃSTWOWY ZARZĄD

NOWOCZESNE TECHNOLOGIE ZARZĄDU

Марина Александровна Асанова

Докторант PhD

Карагандинский экономический университет Казпотребсоюза
Казахстан

МОДЕЛЬ УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВЫМ РАЗВИТИЕМ И ЭКОЛОГИЧЕСКИ ОБОСНОВАННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДОЙ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Аннотация: Устойчивое развитие включает в себя три основных компонента: экологию, экономику и социальную сферу. Данная работа анализирует особенности экологически обоснованного управления окружающей средой в Республике Казахстан. В работе применены принципы бюджетирования, ориентированного на результат при анализе экологического регулирования в Республике Казахстан при реализации Концепции устойчивого развития. При анализе мы руководствовались Стратегическим планом Министерства окружающей среды и водных ресурсов Республики Казахстан. Сложности возникли при оценке ключевых индикаторов, которые трудно поддаются количественному и качественному анализу и измерению. В связи с этим, считаем, что в Стратегическом плане Министерства окружающей среды и водных ресурсов Республики Казахстан необходимо применять иные индикаторы, позволяющие проводить мониторинг и оценку перехода Республики Казахстан к устойчивому развитию и «зеленой» экономике.

Ключевые слова: устойчивое развитие, государственное управление, экологическое регулирование, Казахская модель, Стратегический план, индикаторы устойчивого развития.

Abstract: Sustainable development includes three main components: ecology, economics and social sphere. This article is focused on environmental policy of the Republic of Kazakhstan. Principles of budgeting which is oriented on the result were used in this article in the process of analysis of environmental governance in the Republic of Kazakhstan on the way to sustainable development. We use Strategic Plan of the Ministry of environment and water resources in the Republic of Kazakhstan. Difficulties arose in the assessment of key indicators that are difficult to analyze in a quantitative and qualitative system of measurement. In this regard, we believe that the Strategic Plan of the Ministry of Environment and Water Resources of the Republic of

словно деревья в лесу. Во-вторых, в Швеции никогда не было крепостного права. Благодаря чему, они первыми в Европе делегировали своих представителей в национальных парламент. Следовательно, с альянсом короля и крестьянства не могли потягаться ни аристократы, ни духовенство, ни буржуазия. Так же стоит отметить, что об уровне доверия граждан государству говорит такой факт, как отсутствие привычных контролирующих инстанций таким примером может послужить отсутствие конституционного суда. Так как у них конфликтовать с государством считается антидемократичным и решение городских судей не должно быть весомее, чем мнение народа. Вторым положительным моментом является то, что еще с 1766 года законом Швеции была гарантирована свобода прессы. В 1840 году были упразднены дворянские привилегии при назначении на государственные должности. Тогда – то и сформировался гигантский чиновничий аппарат. Из-за этого на сегодняшний день треть работающего населения находится на госслужбе. Высокий уровень доверия к государству так же связан с культом равноправия. Так, например, в Португалии по разрыву в доходах между богатыми и бедными, лишь десять процентов населения готовы доверять незнакомым людям. А вот Швеция занимает по этому показателю первое место в мире, которое составляет шестьдесят шесть процентов. Также в Швеции сведена к минимуму разница в доходах, благодаря прогрессивной шкале налогообложения. Налоговые декларации и сведения об имуществе всех граждан печатаются в бюллетене, который поступает в свободную продажу. Данная практика показывает, что социальное равенство идет на пользу не только бедным, но и богатым. То есть равенство это не только некая социальная стабильность, но и экономическая (примером является экономия средств на больницы и тюрьмы). Таким образом, можно сказать, что сильное расслоение общества по имущественному признаку порождает у людей нереалистичные стремления к богатству и славе, погоня за которыми заканчиваются неудачами. Тем самым растет насилие, наркомания и алкоголизм. По инновациям, конкурентоспособности, благополучию и свободе от коррупции в пятерке лидеров.

Подводя итоги, всему вышесказанному, хочется отметить, что положительные факторы, имеющие место быть в Шведском государстве, несомненно, оказывают положительное влияние на развитие этого государства, но вместе с тем имеют и отрицательное влияние, выражавшееся в превалирующей роли государства и некое подавление социальной роли индивидуума и гражданина. Предоставляя множество благ, Швеция минимизирует социальную активность отдельно взятого человека, «подсаживая» его на государственные дотации и ослабляя его необходимую трудоспособность. Наличие всеобщего блага – великая мечта любого государства, но всеобщее благо это процесс взаимодействия всех компонентов государства.

Литература:

1. Ю.С. Дерябин «Северная Европа – регион нового развития. – Москва, «Весь мир». – 2008 г.
2. В. Есипов «Секрет шведского успеха»// журнал «ГЕО», март 2015 №214.

Сыздық Болат Кенелұлы

Қазақстан, Қарағанды «Болашақ» университеті, з.ғ.к., профессор

Әбдіжәми Айтұған Жұмахметқызы

Қазақстан, Қарағанды «Болашақ» университеті, з.ғ.к., доцент

Абдрахимов Алишер Жанғазыевич

Қазақстан, Қарағанды «Болашақ» университеті, магистрант

СОТ ТӨРЕЛІГІНЕ ҚАРСЫ ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚБҰЗУШЫЛЫҚТАРДЫ ЖІКТЕУ

Қазақстан Республикасында сот төрелігіне қарсы қылмыстық құқықбұзушылықтар және жазаны орындау тәртібі қолданыстағы заңда бір жүйеге біріктіріліп, арнайы тарау ретінде Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Ерекше бөлімінің 17 тарауында 30 баптан тұратын 407-436-баптардан өз бекітілімін тапқан.

Аталған топтағы қылмыстық құқықбұзушылықтарды жіктеуге қатысты ғылымда көптеген пікірлер бар. Олар кейде бірін бірі толықтырып отырса, екіншілері мүлде жаңаша бағыт ұстанған. Дей тұрғанмен осы жерде айта кету керек, бұл топтағы қылмыстарды жіктеу әр түрлі сипатта болғанымен, олардың барлығы да ғылымды жетілдіруге, қылмыстық құқықбұзушылықтар құрамы мен түрлерін нақтылауға ықпалын тигізді деуге болады. Енді солардың бірқатарына тоқталып көрсек.

В.К. Глистин сот төрелігіне қарсы қылмыстарды жасайтын субъектілеріне қарай үш топқа бөліп көрсетеді: қылмыс анықтаушы, тергеуші, прокурорлар және соттар сияқты құзіретті тұлғалармен жасалған; б) сот төрелігіне қарсы қылмыстарды жеке тұлғалардың жасауы; в) сот төрелігіне қарсы қылмыстарды өзге тұлғалардың жүзеге асыруы [1, 331].

Е.Ю. Хлопцева да көрсетілген қылмыстарды үш топқа жіктейді. Бірінші топқа сот төрелігіне қарсы құқықбұзушылықтарды құзіретті тұлғалардың жүзеге асыруы. Осы топты өз негізінде екі топшаға бөледі: а) сот төрелігіне қарсы қылмыстарды анықтау органы, тергеу, прокуратура және соттың құзіретті тұлғаларының жүзеге асыруы; б) сот төрелігіне қарсы құқықбұзушылықтарды өзге құзіретті тұлғалар өздерінің қызмет бабын пайдаланып жасауы. Екінші топқа сот төрелігіне қарсы қылмыстарды жасаушылар жатады. Үшінші топқа Е.Ю. Хлопцева сот төрелігіне қарсы қылмыстарды арнайы белгілерге ие емес жеке тұлғалар жүзеге асырады [2, 16-17] деп көрсетеді.

М.А. Гаранина сот төрелігіне қарсы қылмыстарды 4 топқа бөледі: а) процеске қатысушылармен жасалатын қылмыс; б) құзіретті тұлғалармен жасалатын қылмыс; в) түрмеде жазасын өтеп жатқан не алдын ала қамауда отырған тұлғалармен жасалатын қылмыстар; г) өзге тұлғалармен жасалатын қылмыстар [3, 23].

Сот төрелігіне қарсы қылмыстарды жіктеуде Ш.С. Рашкованың ұсынысы назар аударарлық. Ол алдымен көрсетілген қылмысты екі топқа бөледі: 1) сот төрелігіне қарсы қылмыстарды анықтау және тергеу органдарының, прокуратура, соттың өкілетті тұлғаларының жасауы; 2) сот төрелігіне қарсы қылмыстарды жеке тұлғалардың жасауы. Ары қарай көрсетілген екінші топтағы құқықбұзушылықтар жасалу тәсіліне байланысты үш топшаға бөлінеді: а) сот төрелігі органдарының қызметінің дұрыстығын шындықты бұрмалау жолымен немесе ол туралы оның айтпауы арқылы бұзуы; б) сот төрелігі органдарының қызметінің дұрыстығын басқа қарсы әрекеттің нысандарымен бұзу; в) жасалған не дайындалып қалған қылмысты біле тұра жеткізбеу жолымен сот төрелігі органдарының қалыпты қызметін бұзу [4, 9-10].

ҚазақКСР Қылмыстық кодексінде көрсетілген қылмыстарды Г.Ф. Поленов белгілері бойынша 4 топқа бөлінеді:

а) алдын ала тергеу, анықтау, прокуратура, соттың құзіретті тұлғаларымен жасалатын іс әрекет;

б) сот төрелігін орындауға ықпал етуші заң күшімен міндетті тұлғалардың жасаған қылмыстары;

в) ұсталғандар мен қамалғандардың іс әрекеті;

г) өзге тұлғалармен жасалатын, сот төрелігіне қарсы қылмыстық құқықбұзушылықтар [5, 118-119].

Қырғызстан Республикасының қылмыстық заңнамасы бойынша Л.Ч. Сыдыкова көрсетілген қылмыстарды келесідей үш топқа жіктейді:

а) құзіретті тұлғалардың сот төрелігіне қарсы қылмыстары;

б) сот төрелігін жүргізбейтін жеке тұлғалардың сот төрелігіне қарсы қылмыстары;

в) сот төрелігіне қарсы өзге де құқықбұзушылықтар [6, 497-516].

Осылайша, көптеген ғалымдар сот төрелігіне қарсы қылмыстардың жүйесін, субъектілік белгілер бойынша құрғанды қалайды.

Біздіңше, қылмыстың субъектілік белгілері бойынша сот төрелігіне қарсы қылмыстарды жіктеуге қатысты заң әдебиеттерде өте көп және әртүрлі көзқарастар келтірілген, оған жоғарыдағы пікірлер де дәлел бола алады. Бұл заң шығарушылық процеске теріс әсерін тигізуі мүмкін. Заң шығарушы көрсетілген қылмыстарға жауапкершілік туралы нормаларды қамтитын Қылмыстық кодекстің ішкі бөлімдерінің қатаң, ғылыми, нақты тәртіпте, сот төрелігіне қарсы қылмыстық құқықбұзушылықтар үшін жауапкершілік қарастырған нормаларды тиімді орналастырмауы мүмкін.

Осыдан-ақ түсінуге болады, біздің көзқарасымыз бойынша, қолданыстағы ҚР ҚК «Сот төрелігіне және жазалардың орындалу тәртібіне қарсы құқықбұзушылықтар» бөлімінде көрсетілген нормалардың орналасу тәртібі ойға сыйымсыз. Түсіндіру қиын, мысалы, көрсетілген бөлім алдын ала тергеу өндірісіне және сот төрелігін жүзеге асыруына қарсы тұруға жауапкершілік қарастыру туралы баптан басталатын болса, одан кейін дереу алдын ала тергеу

MIĘDZYNARODOWE PRAWO

Ерохина Юлия Евгеньевна

Старший преподаватель кафедры гражданско-правовых дисциплин

Владимирского юридического института ФЦИН России

Волкова Анна Сергеевна

Студент 3 курса ФВО Владимирского юридического института ФЦИН России

ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ШВЕДСКОЙ МОДЕЛИ ГОСУДАРСТВА

Актуальность данной темы обусловлена, прежде всего, возможностью имплементации материальных норм Шведского государства в «правовую сферу» развитых и развивающихся государств, комплексном анализе как положительных, так и отрицательных составляющих шведской модели – опыте построения «государства всеобщего благоденствия».

Несомненно, стоит отметить, что «политика сдержанного нейтралитета» и отсутствие в истории Швеции института крепостного права можно назвать так называемыми предпосылками для превращения данного государства после второй мировой войны в одну из передовых стран Северной Европы.

Также стоит отметить, что после вступление в ЕС в 1995-м шведам пришлось принять общеевропейские стандарты, отказываясь от принципов, на которых строилась их модель, тем самым постепенно она становилась социал-либеральным государством. Частный капитал теперь вторгается и в социальную сферу, благодаря этому растет число частных школ, детских садов и больниц. Так же в Швеции становится все больше мигрантов и беженцев из бедных и охваченных конфликтами стран. Из этого следует, что из моноэтнической страны Швеция становится конгломератом народностей с разными культурами и конфессиями. Но не у всех иммигрантов получается найти работу, поэтому повышается рост бедности, а с ней и число социальных пособий.

Говоря о положительных моментах, стоит сначала указать на один из самых главных, на мой взгляд, – огромное доверие население своему государству. Они верят в мудрость властей и заботу о гражданах. Данный уровень настолько велик, что он почти на треть выше среднего по Евросоюзу, не говоря о других странах. Для их общественной модели характерен «Государственный индивидуализм». То есть шведы воспринимают сильное государство не как ограничитель своей свободы, а как гарантию своих прав и свобод. Шведская государственная система с ее равноправием, социальными гарантиями и солидарностью – это некий способ освободить личность от рамок, навязанных ей традиций, тем самым сделать ее независимой от семьи, начальства, церкви и государства. Шведы настолько любят называть себя асоциальными, что говорят про себя: «Мы, шведы, испытываем любовь и интерес к природе, но не к людям». Из этого следует, что в природе они видят свое отражение. Там все равны и неповторимы,

Згідно з даними таблиці 2, було закінчено провадженням 349 справ, найбільша кількість порушена за заявою юридичних осіб (152), за заявою боржників (79) та інші. Усього залишено без розгляду 14 справ, 12 з яких порушено за заявою юридичних осіб [7].

У даній статті було проаналізовано справи щодо банкрутства суб'єктів господарювання, їх причини, етапи провадження у справах. Більшість з законів щодо банкрутства втратили свою чинність або зазнали значних змін, саме тому доцільним є розробка нових законів та законопроектів, які б відповідали європейським стандартам, проте, були адаптовані до сучасних реалій України. В подальшому актуальним є розгляд теми фіктивного банкрутства, що набирає оборотів у країні через нестабільну економічну ситуацію.

Література:

- 1) Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – Ст. 144.
- 2) Про внесення змін до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» Закон України. – Х.: Одиссей, 2012. – 128 с.
- 3) Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 року М 2343-ХІІ (в редакції від 06.02.2015 року № 784-ХІV) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440.
- 4) Вечірко І.О. Основні стадії провадження у справі про банкрутство: особливості класифікації та зміст / І. О. Вечірко // Вісник господарського судочинства. – 2009. – № 3. – С. 58-67.
- 5) Поляков Б. М. Правові проблеми регулювання неспроможності (банкрутства): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.04 «Господарське право; господарське процесуальне право» / Б. М. Поляков. – Донецьк, 2003. – 39 с.
- 6) Поляков Б. М. Право несостоятельности (банкрутства) в Украине. / Б. М. Поляков – К.: Концерн «Видавничий Дім «ІнЮре», 2003. – 440 с.
- 7) Господарський суд міста Києва [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://ki.arbitr.gov.ua/sud5011/>

не сот төрелігін жүзеге асыратын тұлғаның өміріне қауіп төндіруге жауапкершілік көздейтін норма орналасқан.

Сот төрелігіне қарсы қылмыстарды қылмыс субъектісі бойынша жіктеудің артықшылығы болып сол қылмыстық құқық нормаларының ішкі бөлімдерін топтарға бөлуде қиындықтар тудырмауы танылады. Бірақ бұл жіктеу қылмыс субъектісін Қылмыстық кодекс баптарында, әртүрлі бөлімдерде әртүрлі белгілерге не болуына әкеледі. Мысалы, ҚР ҚК 416-бабы (айғақтарды және жедел іздестіру материалдарын бұрмалау), 426-бап (бас бостандығынан айыру орнынан, тұтқындаудан не қамаудан қашу), 430-бап (сот үкімін, сот шешімін немесе өзге де сот актісін немесе атқару құжатын орындамау). Ал ҚК 429-бабы (қоғамнан оқшаулауды қамтамасыз ететін мекемелердің қалыпты қызметінің тәртібін бұзу) қарастырылған қылмысты субъектістік белгісі бойынша қандай да бір топқа жатқызу өте қиын.

Сондықтан оны даусыз және дұрыс деп қабылдауға болмайды, қанша дегенімен Қылмыстық кодекстің Ерекше бөлімінің жүйесі негізінен қылмыс объектісінің топтасуы жағдайында құрылған. Осыған байланысты жіктеу басқаша жүргізілуі керек, яғни дәстүрлі түрде, негізгі объектіге немесе түрге қатысты критерийге байланысты жүргізілгені дұрыс.

Айтылғандар негізінде ғылыми әдебиеттердегі пікірлерді талдау нәтижесінде сот төрелігіне қарсы қылмыстарды жіктеуде М.Голоднюк ұсынысын қолдауға болады. Мұндай жіктеу жоғары дәрежеде қоғамдық қатынасты көрсетеді және нақты топтарға қылмыстық зиян келтіреді.

Сот төрелігіне қарсы қылмыстардың нақты объектісіне қарай үш түрге жұмылдырылады:

1. Сот төрелігінің тапсырмасы мен мақсатын жүзеге асыруға байланысты құқық қорғау органдарының қызметкерлерінің міндеттерін жүзеге асыруға қарсылық келтіру қылмыстары;

2. Қүзіретті тұлғалардың (судьялар, прокурорлар, анықтаумен алдын ала тергеуді жүргізуші тұлғалар) сот төрелігінде процесске жіберілуінде жасалатын қылмыстар;

3. Сот үкімін, сот шешімін және өзге де сот актісін мемлекеттік мәжбүрлеу шарасын жүзеге асыруға кедергі ететін қылмыстар [7, 18].

Бұл көзқарастың дұрыстығын негіздеуге болады, бұл сот төрелігін кең көлемде қамтиды және сот шешімдерін орындаудың мәселелерін қамтамасыз етеді.

Занды түрде күшіне енген қаулы, үкім және басқада сот актілерін орындау барысында істі шешу актісі болмаса да, бірақта бұл кезеңді сот төрелігін мақсаттарынан орындаудан айырмау керек. Егер заң күшіне енген актілерін орындау қамтылмаса, онда сот төрелігі орындалды дейге болмайды.

Заң күшіне енген үкім қаулы және басқа сот актілері қатынасын, сот төрелігінің қоғамдық қатынастарының бөлігі деп қараған дұрыс болады.

Пайлаланган әдебиеттер:

1. Курс советского уголовного права. Часть Особенная. Т. 4. -Л., 1978.
2. Хлопцева Е. Ю. Уголовно-правовая охрана правосудия. Автореферат дисс. на соискан. учен. степ. канд. юрид. наук. -Екатеринбург, 1995.
3. Гаранина М. А. Системы преступлений против правосудия (формирование и развитие). Автореферат дисс. на соискан. учен. степ. канд. юрид. наук. -М., 1998.
4. Рашковская Ш. С. Преступления против социалистического правосудия. -М., 1957.
5. Уголовное право Казахской ССР (Особенная часть). Учебное пособие. Часть 2. -Алма-Ата, 1981.
6. Уголовное право Кыргызской Республики. Особенная часть Под ред. К. Ш. Курманова. -Бишкек, 2001. 620 с.
7. Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник Под ред. М. П. Журавлева и С. И. Никулина. -М., 1998.

Згідно з даними, поданими у таблиці 1, усього було подано 15 157 заяв, з них – 2219 про банкрутство, розглянуто було 13 682, з них – 2157 про банкрутство, задоволено 2042 заяви (повністю або частково).

Таблиця 2.

Загальна характеристика справ, закінчених провадженням

			№р ядк а	Кількість справ, закінче- них про- ваджен- ням	у тому числі:					
					зали- шено без розгля ду	припинено:				
					із затвер- дженням звіту ке- руючого санацією	із затвер- дженням мирової угоди	із затвер- дженням звіту ліквіда- тора	у зв'язку з виконан- ням усіх зо- бов'язань перед кре- диторами	з ін- ших підст ав	
А			Б	1	2	3	4	5	6	7
ВСЬОГО			1	349	14	0	11	317	3	4
п о р у ш е н о з а з а в о ю	к р е д и т о р і в	суб'єктів підприємництва – юридичних осіб	2	152	12	0	6	130	2	2
		суб'єктів підприємництва – фізичних осіб	3	14	1	0	1	12	0	0
		органів державної податкової служби	4	48	0	0	0	47	0	1
		банківських установ	5	44	1	0	1	42	0	0
		Пенсійного фонду України та його відділеннями	6	2	0	0	0	2	0	0
		інших	7	10	0	0	1	9	0	0
		прокурорів	8	0	0	0	0	0	0	0
	боржників	9	79	0	0	2	75	1	1	
	з них суб'єктів підприємництва – фізичних осіб		4	2	0	0	0	2	0	0

сплати грошові зобов'язання перед кредиторами, в тому числі по заробітній платі протягом 3-х місяців.

Фактичною підставою для порушення справи про банкрутство може бути лише письмова заява до господарського суду, яка називається «заява про порушення справи про банкрутство» (п. 1 ст. 7 Закону). З такою заявою до господарського суду може звернутися будь-хто з кредиторів [2].

Із заявою про порушення справи про банкрутство до господарського суду може звернутися боржник з власної ініціативи. Боржник реалізує таке право за наявності майна достатнього для покриття судових витрат, якщо інше не передбачено Законом.

Справа про банкрутство порушується господарським судом, якщо безспірні вимоги кредитора (кредиторів) до боржника сукупно складають не менше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку, якщо інше не передбачено Законом (п.3 ст.6) [5].

Провадження у справах про банкрутство можна поділити на кілька стадій:

- порушення провадження у справі;
- підготовче засідання господарського суду;
- виявлення кредиторів та інвесторів;
- попереднє засідання господарського суду;
- винесення ухвали про санацію;
- визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури;
- припинення провадження у справі про банкрутство [4].

Розглянемо кількість та зміст заяв про банкрутство суб'єктів господарської діяльності на прикладі Господарського суду міста Києва за 2014 рік (табл.1) [7]:

Таблиця 1.

Розгляд заяв (скарг, клопотань) у справах позовного провадження та про банкрутство

	№ р я д к а	Залишок нерозглянутих заяв на початок звітного періоду	Надійшло заяв	Не прийнято до розгляду	Розглянуто	з них:	Залишок нерозглянутих заяв на кінець звітного періоду	Кількість ухвал, постанов місцевих судів (ст.106 ГПК)
						всього задоволено повністю або частково		
А	Б	1	2	3	4	5	6	7
ВСЬОГО	1	719	15 157	627	13 682	10 904	1 567	10 332
у тому числі в справах про банкрутство	1	265	2219	93	2157	2042	34	7003

WALKA Z EKONOMICZNYMI PRZESTĘPSTWAMI

Утепбергенова З.

магістрант КЭУК

Карагандинский экономический университет Казпотребсоюза, Казахстан

КОРРУПЦИЯ – КОРРОЗИЯ ГОСУДАРСТВА

Кто способен извлечь корысть из общественных дел, способен и на обкрадывание могил.

Плутарх

История коррупции не уступает по древности истории человеческой цивилизации. Своими корнями это негативное социальное явление уходит в глубокое прошлое. Об этом свидетельствуют библейские изречения о фактах, расценивающихся в настоящее время как проявления коррупции.

В переводе с латинского «коррупция» («corruptio») означает подкуп, порча, упадок, соврашение. Как правило, в научной литературе под коррупцией (в узком смысле этого слова) чаще всего понимают ситуацию, когда должностное лицо принимает противоправное решение (иногда решение, морально неприемлемое для общественного мнения), из которого извлекает выгоду некоторая вторая сторона (например, фирма, обеспечивающая себе благодаря этому решению государственный заказ вопреки установленной процедуре), а само должностное лицо получает незаконное вознаграждение от этой стороны. Характерные признаки данной ситуации: принимается решение, нарушающее закон или неписанные общественные нормы; обе стороны действуют по обоюдному согласию, получают незаконные выгоды и преимущества и стараются скрыть свои действия [1].

Сегодня множество стран захлестнула волна коррупции. Это отрицательное явление создает реальную угрозу безопасности, демократическому развитию государства и общества, конституционному порядку, а именно:

- 1) подрывает авторитет страны;
- 2) наносит ущерб демократическим основам управления обществом, функционированию государственного аппарата;
- 3) ограничивает конституционные права и свободы человека и гражданина, в особенности рядового гражданина;
- 4) нарушает принципы верховенства права;
- 5) нарушает установленный порядок осуществления полномочий должностными и служебными лицами органов государственной власти, управленческих структур частного сектора;
- 6) разрушает моральные и общественные ценности;
- 7) дискредитирует государство на международном уровне [2].

Коррупція приводить до зниженню общественного доверия к действиям и решениям властных структур. В таких условиях уже трудно уповать на силу закона, так как между существующим законодательством и сложившейся реальностью возникает колоссальный разрыв. Такое положение существует об агрессивном воздействии коррупции.

В общественном сознании сложился определенный стереотип по выводу коррупции и других правонарушений:

- проблему преступности население стабильно ставит на 2-3 место по актуальности среди иных социально-экономических проблем;

- информированность граждан об уровне преступности и деятельности правоохранительных органов невысока;

- наблюдается рост уровня криминализации общественного сознания, равнодушное отношение к преступлениям, особенно среди молодежи;

- готовность населения к сотрудничеству с органами правопорядка незначительна: не более 25 % населения поддерживают действия полиции;

- коррупционные проявления не осуждаются, они стали привычными и вошли в обиход.[3].

Коррупция как негативное явление знакома всем странам мира. Известно также, что подлинного экономического процветания достигают лишь те государства, где коррупционные явления сведены к минимуму. Было бы ошибочно понимать под коррупцией банальную взятку, которая является только одной из разновидностей этого преступления. Коррупция сегодня – это получение материальных и юридических преимуществ путем обхода законов в своих интересах, это и решение локальных частных проблем за счет «своих» людей. Коррупция – это ни что иное, как использование государственных функций в частных интересах, которые, как правило, идут вразрез с интересами общества, интересами национальной безопасности государства. И главное – это существование таких неоспоримых негативных последствий коррупции, как: снижение качества госуслуг, создание предпосылок для роста теневой экономики, укрепление позиций криминальных структур, международного терроризма и экстремизма. Коррупция оказывает разлагающее влияние на все сферы общества: экономику, социальную сферу, политику, а негативные последствия, порождаемые этим явлением, не только препятствуют прогрессивному, поступательному развитию общества, но и представляют реальную угрозу интересам национальной безопасности. Проблема коррупции в современных условиях превратилась в проблему мирового масштаба, поскольку она присуща всем странам, независимо от их политического устройства и уровня экономического развития, имеет место и в демократических государствах с рыночной экономикой. Словом, коррупция – проблема экономическая, юридическая, социальная и этическая. Коррупция всегда высока, когда страна находится в стадии модернизации. Казахстан переживает сейчас не просто модернизацию, а коренное изменение общественных, государственных и экономических устоев. Происходящие в

не застосовуються до юридичних осіб – казенних підприємств, а також до юридичних осіб – підприємств, що є об'єктами права комунальної власності, якщо щодо них виключно на пленарному засіданні відповідної ради органів місцевого самоврядування прийнято рішення щодо цього.

Суб'єктами правовідносин банкрутства є:

- 1) господарський суд;

- 2) кредитор (кредитори);

- 3) боржник.

З економічної точки зору банкрутство є неспроможністю суб'єкта продовжувати свою підприємницьку діяльність внаслідок її економічної нерентабельності, безприбутковості [6].

Юридичний аспект банкрутства полягає насамперед у тому, що у суб'єкта є кредитори, тобто особи, що мають підтверджені документами майнові вимоги до нього як до боржника.

Особливістю Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» є те, що цей Закон регулює дві великі групи суспільних відносин – матеріальні, які пов'язані з відновленням платоспроможності боржника, та процесуальні, пов'язані з визнанням боржника банкрутом.

Як відомо, 6 лютого 2015 року набрала чинності нова редакція закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Закон, як зазначається в пояснювальній записці, спрямований на приведення інституту відновлення платоспроможності у відповідність до сучасних умов, на покращення регуляторного середовища України та рейтингових показників у дослідженні Світового банку й Міжнародної фінансової корпорації щодо ведення бізнесу. Практика розгляду господарськими судами справ про банкрутство засвідчила, що попередня редакція закону, на жаль, не сприяла фінансовому оздоровленню суб'єктів господарювання [3].

Як наслідок, не відбувалося відновлення платоспроможності підприємств у процедурі банкрутства. Переважна більшість таких справ закінчувалася ліквідацією підприємств, а не їх оздоровленням. Заяви про банкрутство за спрощеною процедурою здебільшого надходили від податкових органів та Пенсійного фонду задля списання безнадійної заборгованості відсутнього боржника.

Слід зазначити, що на відміну від чинного Цивільного кодексу (ст. 212) Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» досить детально визначає поняття та склад грошових зобов'язань, під якими розуміють зобов'язання боржника заплатити кредиторів певну грошову суму відповідно до цивільно-правового договору та з інших підстав, передбачених цивільним законодавством України.

Підставою для застосування банкрутства до суб'єкта підприємництва є економічний фактор, визначений статтею 1 Закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» – неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх

GOSPODARCZE PRAWO

Панасюк М.А., Бахновська І.П., к. ю. н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

**БАНКРУТСТВО СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

В умовах трансформації економічних процесів та їх переходу до європейської моделі поряд з процесом створення нових інститутів, у тому ж числі й інституту банкрутства, закономірно виникає потреба у з'ясуванні самої суті цього явища. Банкрутство суб'єктів господарської діяльності стали досить поширеним явищем. Завдяки їм з'явилася можливість ліквідації неприбуткових і нерентабельних підприємств, а також можливість задоволення законних вимог кредиторів. Все це є результатом «природного» відбору, де сильніший конкурент витісняє слабшого в умовах правового поля та цим самим підвищує якість фінансового ринку.

Серед вітчизняних авторів та вчених, що висвітлюють дану тему можна виділити таких: Єлецьких С.Я., Кондрашихін А.Б., Терещенко О.О., Онисько С.М., Штангрет А.М. та інші. Проте, незважаючи на зростаючі обсяги літератури з даної тематики, є необхідність її розгляду через постійні зміни у законодавстві.

Метою даної статті є аналіз актуальних статей, законів та нормативних актів задля з'ясування причин банкрутства суб'єктів господарської діяльності, процесу визнання банкрутства та його наслідків, а також аналізу заяв у справах про банкрутство.

Під банкрутством розуміється визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури [1].

Банкрутство як одна з юридичних підстав ліквідації підприємств, Порядок і умови визнання суб'єктів підприємницької діяльності банкрутами з метою задовольнити претензії кредиторів регулюється Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-ХІІ. Цей Закон встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності – боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури, повного або часткового задоволення вимог кредиторів.

Положення цього Закону застосовуються також і до юридичних осіб, які діють у формі споживчого товариства, благодійного чи іншого фонду (тобто не є суб'єктами підприємницької діяльності). Разом з тим, положення цього Закону

настоящее время в казахстанском обществе процессы, характерные для становления молодого независимого государства, актуализируют необходимость усиления противодействия коррупционной преступности. Мировая практика показывает, что коррупция является неизбежным атрибутом стран переходного периода. В Казахстане – это, прежде всего, связано с рядом объективных причин, таких, как: экономические, институциональные и социально-культурные причины. Одной из экономических причин коррупции является низкая заработная плата государственных служащих, а также большое количество запретительных норм и высокие полномочия во влиянии на деятельность фирм и граждан. Коррупция расцветает всюду, где у чиновников есть широкие полномочия распоряжаться какими-либо дефицитными благами. Институциональными причинами считаются высокий уровень закрытости в работе государственных ведомств, громоздкая система отчетности, отсутствие прозрачности в системе законодательства. Социально-культурными причинами являются деморализация общества, недостаточная информированность и организованность граждан, общественная пассивность в отношении своеволия «власть имущих». Для Казахстана преодоление коррупции является одним из главных направлений государственной политики, приоритетность которого четко обозначена Главой государства Нурсултаном Абишевичем Назарбаевым. Вот почему Президент в своем Послании народу Казахстана в качестве одного из семи приоритетов государства назвал решительную и беспощадную борьбу с коррупцией. Только эффективное сдерживание коррупции – общепризнанное условие построения правового государства. В Государственной программе борьбы с коррупцией на 2006-2010 годы также отмечается, что коррупция тормозит процесс социально-экономического развития, строительства рыночной экономики, привлечения инвестиций и негативно воздействует на политические и общественные институты демократического государства, представляет собой серьезную угрозу будущему развитию страны. Для борьбы с коррупцией в Республике сформирована законодательная база, а именно: Закон «О борьбе с коррупцией», Указ Президента «О мерах по усилению борьбы с коррупцией, укреплению дисциплины и порядка в деятельности госорганов и должностных лиц», а также ряд программ, нацеленных на сокращение размеров теневой экономики, борьбу с правонарушениями в сфере экономики и т.д. Закон Республики Казахстан «О борьбе с коррупцией» (далее – Закон) направлен на защиту прав и свобод граждан, обеспечение национальной безопасности Республики Казахстан от угроз, вытекающих из проявлений коррупции, обеспечение эффективной деятельности государственных органов, должностных и других лиц, выполняющих государственные функции, а также лиц, приравненных к ним, путем предупреждения, выявления, пресечения и раскрытия правонарушений, связанных с коррупцией, устранения их последствий и привлечения виновных к ответственности, определяет основные принципы борьбы с коррупцией, устанавливает виды правонарушений, связанных с коррупцией, а также условия наступления ответственности. Сегодня в нашей республике все государственные органы и

должностные лица в соответствии с Законом в пределах своей компетенции обязаны вести борьбу с коррупцией. На ряду с этим, Налоговым комитетом Министерства финансов Республики Казахстан в целях реализации общенациональной программы по борьбе с коррупцией была разработана «Стратегия борьбы с коррупцией в органах налоговой службы Республики Казахстан». Она основана на оценке ситуации и перспектив по построению высокоэффективной налоговой службы, культивированной на настроении нетерпимости к коррупции внутри органов налоговой службы. Основная цель Стратегии заключается в совершенствовании системы противодействия коррупции в органах налоговой службы. В свою очередь достижение этой цели предполагает разработку и осуществление разносторонних и последовательных мер, для чего необходимо выполнение таких приоритетных задач, как реализация мероприятий по устранению коррупционных проявлений во всех сферах налоговых отношений, внедрение Системы управления рисками, совершенствование ведомственного контроля. Существенное значение в сфере борьбы с коррупцией придается поднятию имиджа органов налоговой службы и повышению налоговой культуры налогоплательщиков, а также взаимодействию и активизации сотрудничества в сфере борьбы с коррупцией с правоохранительными органами и институтами гражданского общества. Реализация Стратегии развития налоговой службы Республики Казахстан и Стратегии борьбы с коррупцией в налоговых органах, осуществляется по трем основным направлениям. 1. Соблюдение сроков оказания государственных услуг с целью исключения бюрократических проволочек и необходимости поиска налогоплательщиком путей «ускорения» получения услуги. Например, получить свидетельство налогоплательщика можно в течение двух рабочих дней, свидетельство индивидуального предпринимателя или патент – за один день, выписку из лицевого счета о состоянии расчетов с бюджетом – по истечении двух рабочих дней и т.д. Понятно, что при таких минимальных сроках налогоплательщик не будет искать «альтернативные пути» получения государственной услуги. 2. Минимизация контактов работников органов налоговой службы с налогоплательщиками путем увеличения количества электронных налоговых услуг, создания и развития современных Центров приема и обработки информации по обслуживанию налогоплательщиков. На сегодняшний день более девяноста процентов действующих налогоплательщиков переведены на электронный обмен документами с налоговым органом. В результате, предприниматель, не выходя из своего офиса, отправляет налоговую отчетность, просматривает свои лицевые счета, получает уведомления от налогового органа. Все это также решило проблему очередей в территориальных налоговых управлениях. Если все же налогоплательщику необходимо получить от налогового органа какую-то справку, то его ждут современные Центры приема отчетности с максимально прозрачной системой работы. 3. Совершенствование условий труда, повышение заработной платы работникам органов налоговой службы и разработка гибкой системы премирования с целью стимулирования их профессионализма несомненно будет способствовать снижению уровня

ства у правовій інформації. Тому ватро приділяти увагу як розробці нових технологій в галузі видавничої справи, так і створенню належних умов для виходу нормативно-правової літератури.

Література

1. Про Національну програму інформатизації: закон України від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР / Офіційний Вісник України. – 1998. – №10. – 26 березня. – С. 5–14.
2. Чилінгарян К. Є. Основні напрями інформатизації в Україні [Електронний ресурс] / Карен Євгенович Чилінгарян – Режим доступу до ресурсу: http://mdgu-kid.at.ua/publ/osnovni_naprjami_informatizaciji_v_ukrajini/1-1-0-61.
3. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Ю.А. Ведерніков, В. С. Грегул. – 4те вид., доп. і переробл. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
4. Марчук В. М. Основні поняття та категорії права: Навч. посіб. / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва – К.: Істина, 2001. – 144 с.
5. Тлумачний словник з теорії держави і права / Авт.упоряд. К. Г. Волинка. – К.: Магістр – ХХІ сторіччя, 2006. – 112 с.

базу, якої вже давно потребує правознавчий сегмент. Це означає, що спочатку потрібно забезпечити видавництва, що займаються виданням правової літератури, необхідною сировиною, достатнім фінансуванням та належними фахівцями з видавничих та правознавчих питань.

Ще одним з пріоритетних напрямів інформатизації є інформатизація стратегічних напрямків розвитку державності, безпеки та оборони. Досягається шляхом створення і розвитку інформаційно-аналітичних, обчислювальних та автоматизованих систем, центрів і мереж, які забезпечують роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Серед проблемних питань розвитку інформатизації в Україні можна відокремити такі: розроблення та прийняття Верховною Радою України комплексного законодавчого акту стосовно інформаційної безпеки, який міг би стати підґрунтям вітчизняного інформаційного права; створення баз даних і знань, засобів їх обробки, орієнтованих на ефективну інформатизацію органів державної статистики і точне прогнозування процесів соціально-економічного розвитку; оптимізація структури виробництва і транспортних засобів; створення єдиної автоматизованої системи державного контролю за виконанням державного бюджету України, загальнодержавних програм, збереженням і використанням об'єктів прав державної власності, використанням кредитних ресурсів, діяльністю установ банківської системи; створення для управлінських і регіональних структур програмних систем та засобів обліку всіх рівнів, аналізу і моделювання зайнятості населення, запобігання масовому безробіттю та для широкого залучення населення до нових галузей матеріального виробництва та інших сфер; створення комплексу програмно-апаратних засобів для вирішення питань прогнозування забруднення навколишнього середовища, аналізу та оцінки ризику еколого-економічних конфліктів; створення сучасного інформаційного забезпечення діяльності наукових закладів та університетів України.

Не зважаючи на складності, обумовлені впливом фінансово-економічної кризи та її проявами в Україні, відбувалось і відбувається поглиблення процесу інформатизації, розвиток усіх його напрямів.

Як наслідок, відбувається розвиток інформаційного суспільства, формування сучасної інформаційно-комунікаційної інфраструктури країни та створюються передумови надання державних інформаційних та адміністративних послуг електронними засобами з метою підвищення добробуту та життєдіяльності громадян і стимулювання росту економіки.

Як вже було зазначено, українська видавнича справа має ті ж самі проблеми, що і на початку 90-х років. У зв'язку з цим гальмується втілення у життя усіх видавничих технологічних засобів інформатизації. Це також пов'язано з регулярною зміною законодавчою владою вже існуючої правової бази та впровадженням нових законів. Через недостатнє фінансування та невелику кількість кваліфікованих фахівців видавництва не мають змоги задовольняти потреби суспіль-

корупції. Вместе с тем, помимо стратегических направлений налоговыми органами разработан комплекс превентивных мер по устранению условий, способствующих совершению коррупционных правонарушений и преступлений. Так, в территориальных налоговых управлениях на стендах размещены электронные адреса, на которые можно отправлять сообщения о любых противоправных действиях сотрудников. Действует круглосуточная телефонная линия (телефоны доверия) с автоматической функцией записи, которая сохраняет сообщения о любых противоправных действиях. В зданиях территориальных налоговых управлениях, а также в Центрах приема отчетности действуют видеокамеры, позволяющие осуществлять контроль за сотрудниками, установлены ящики и книги для жалоб и предложений. Кроме того, размещены таблицы с информацией о суммах административных штрафов по правонарушениям в области налогообложения. Вместе с тем борьба с коррупцией не станет результативной, если само общество, каждый гражданин не проявит решимость противостоять коррупции, а государственное управление не будет компетентным и эффективным. Недоверие граждан к государственной системе усиливается с каждым новым шагом по укреплению на своих позициях коррупции. Эти обстоятельства создают необходимость налаживания «диалога» с гражданами, что, тем не менее, затрудняется нежеланием самих граждан признаваться в совершении коррупционных актов поведения. Тогда как граждане в основе своей не считают такие действия преступлением, а тем более коррупцией. Когда все эти явления превращаются в систему, то это уже не воспринимаются как правонарушение. Возникает парадокс. С одной стороны граждане готовы бороться с коррупцией, а с другой же сами и поощряют ее. В свою очередь, учитывая, что для решения данной проблемы необходимо двухстороннее участие, то есть граждан и государства, то осознание того, что подкуп должностных лиц, также является уголовно наказуемым деянием очень важно. Так, в соответствии со статьей 312. Уголовного кодекса Республики Казахстан дача взятки лицу, уполномоченному на выполнение государственных функций, либо приравненному к нему лицу лично или через посредника наказывается штрафом в размере от 700 до 2000 месячных расчетных показателей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период от 5-ти до 7-ми месяцев, либо исправительными работами на срок до 2-х лет, либо ограничением свободы на срок до 3-х лет, либо арестом на срок от 3-х до 6-ти месяцев, либо лишением свободы на срок до 3-х лет. Дача взятки должностному лицу, а равно дача взятки за совершение заведомо незаконных действий (бездействия) наказывается штрафом в размере от 1000 до 3000 тысяч месячных расчетных показателей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период от 7-ми месяцев до одного года либо ограничением свободы на срок до 5-ти лет, либо лишением свободы на тот же срок. Дача взятки лицу, занимающему ответственную государственную должность, наказывается лишением свободы на срок от 5-ти до 10-ти лет с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до 7-ми лет с конфискацией иму-

щества или без таковой. Указанные деяния, совершенные а) группой лиц по предварительному сговору или организованной группой; б) в крупном размере; в) неоднократно, – наказываются лишением свободы на срок от 7-ми до 12-ти лет с конфискацией имущества или без таковой. Дача взятки в особо крупном размере наказываются лишением свободы на срок от 10-ти до 15-ти лет с конфискацией имущества[4]. Подводя итоги, хотелось бы отметить, что в нашем обществе нет места коррупции. Добиться эффективного противодействия этому явлению можно только, объединив усилия всех институтов гражданского общества. Только так мы сможем реализовать национальную идею вхождения в число наиболее конкурентоспособных государств.

Литература

1. А.И.Долгова. Коррупция и борьба с ней. М., 2000. С.5
2. А.М.Кустов, Б.М. Нургалиев. – Проблемы борьбы с организованной преступностью и коррупцией: Курс лекций – Караганда, КарЮИ МВД РК, 2009. С.216
3. Основные принципы борьбы с коррупцией.<http://www.astananalog.kz>
4. <http://ank.kz/articles/33902/>© ank.kz

рокій аудиторії, але й не цілком ефективно поширюється і в професійному середовищі, що в свою чергу актуалізує необхідність виявлення причин існування зазначеної проблеми.

Звичайно, держава передбачає таку процедуру набрання чинності нормативних актів, яка передбачає, що всі нормативно-правові акти обов'язково повинні бути опубліковані в офіційних джерелах, після чого до вступу в юридичну силу має пройти певний термін. Даний процес здійснюється з метою ознайомлення представників широкої громадськості з елементами українського законодавства. Таким чином, держава реалізує право громадян на отримання інформації.

Однак факт одноразової офіційної публікації не забезпечує достатньої доступності документа і для забезпечення соціальної відкритості документа необхідне використання ще й інших каналів поширення правової інформації. Оскільки процедури і канали інформатизації у правовій сфері остаточно не склалися, остільки в українському суспільстві існує серйозна проблема дефіциту доступності, прозорості, актуальності правової інформації, а також проблема довіри до неї. Ці обставини також оголюють проблему правової інформатизації, адже саме недостатньо високий рівень доступності правової інформатизації в чому перешкоджає становленню масової грамотності в правовій сфері, стримує побудову правової держави, а, отже, і громадянського суспільства.

Таким чином, проблема вдосконалення механізмів трансляції правової інформації в публічну і професійну середовища стоїть досить гостро, а її рішення є дуже складною задачею, яка передбачає суттєве розширення каналів правової інформатизації. Відповідно, актуалізується не тільки проблема інструментального вимірювання рівня доступності правової інформації в суспільстві, але й питання вироблення шляхів і методів підвищення рівня правової інформатизації.

На сьогодні активно розвивається напрямок щодо організаційно-правового забезпечення інформатизації. В Україні прийнята велика кількість законодавчих та нормативно-правових актів. Але більшість з цих актів є недосконалими, бо вони не регулюють усіх процесів, які виникають у сфері інформаційної діяльності. На сьогодні, коли інформаційне суспільство в Україні розвивається достатньо стрімко, є потреба в розробці державною владою України Інформаційного Кодексу, що забезпечить створення єдиного правового поля функціонування інформаційного суспільства.

Одним з більш розвинених напрямків інформатизації є формування національної інфраструктури інформатизації. З кожним роком з'являється усе більша кількість науково-технологічних розробок українських вчених, розробляється нове програмне забезпечення для функціонування новітніх інформаційних систем, інформаційні технології активно використовуються у діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування та недержавних структурах, а також в українських освітніх закладах активно ведеться підготовка кваліфікованих фахівців у сфері інформатизації.

Але, розробки інформаційного кодексу та збільшення кількості науково-технологічних розробок не достатньо: необхідно створити потужну видавничу

Література:

1. Колосов О.Є. Детермінації та правовий режим ноу-хау в Україні / О.Є. Колосов // Інтелектуальна власність в Україні. – 2014. – № 2. – С. 29-36.
2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – Ст.646.
3. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст.112.
4. Інструкція про порядок заповнення звіту про продаж ліцензій на об'єкти інтелектуальної власності за формою № 6-нт (ліцензії): Наказ Міністерства статистики України від 06 липня 1995 р. № 168 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0240-95>.
5. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 р. № 143-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 45. – Ст.434.
6. Князев С.О. Проблеми правового використання «ноу-хау» в Україні / С.О. Князев // Юридичний журнал. – 2007. – № 12. – С. 26-29.
7. Борисова В.І. Цивільне право України: підручник / В.І. Борисова – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Т. 2. – 552 с.
8. Бегова, Т.І. Поняття «ноу-хау» і договір про його передання: монографія / Т.І. Бегова. – Х.: Право, 2009. – 160 с.

Студенти Діденко Н.В., Солдатов Г.Д.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВИДАВНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРАВОНАВЧІЙ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

У сучасному українському суспільстві трансляція різного роду інформації від одних соціальних факторів до інших досить часто має труднощі. Проблема стосується поширення як інформації, призначеної для широкої громадськості, так і інформації, призначеної для професійних споживачів у різних галузях ділової активності. Дуже гостро ця проблема стоїть для споживачів правової інформації, яка особливо важлива, оскільки визначає динаміку і якість процесів правового регулювання, як окремих регіонів, так і країни в цілому.

Сучасний етап розвитку України характеризується постійно змінюються відносинами держави і суспільства в бік збільшення взаємної інформаційної прозорості. Зокрема, інформація, яка раніше була закритою, стає відкритою і повинна перебувати в користуванні фахівців та громадськості. Іншими словами, в нашій країні правова інформація не тільки недостатньо добре доставляється ши-

EKOLOGICZNE, ZIEMSKIE I AGRARNE PRAWO

Baimbetov Nurzhan Serikovich

PhD, Associate Professor

*Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan
Law Faculty*

LEGAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE FUEL AND ENERGY COMPLEX IN THE CONTEXT OF ENERGY EFFICIENCY AND CONSERVATION IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Annotation: In this article, the author writes about the problem of general description to the operating normative legal acts in a sphere fuel – power complex in Republic of Kazakhstan, problems sent to the decision related to energy efficiency and energy-savings. The realization of targeted state energy conservation policy, ensure energy security of our country. The essence of this policy is to ensure a stable population and the economy with energy, more efficient use of energy resources. Energy saving today is a very topical and multifaceted problem. Since energy is one of the main sources of livelihood of our economy, needs a focused and integrated approach to solving the problem of energy conservation and energy efficiency.

Keywords: energy, energy efficiency, energy-savings, proceeded in energy sources, energy consumptions.

Аннотация: В данной статье дается общая характеристика действующим нормативным правовым актам в сфере топливно – энергетического комплекса в Республике Казахстан, направленных на решение проблем связанных с энергоэффективностью и энергосбережением. Реализация целенаправленной государственной энергосберегающей политики, обеспечит энергетическую безопасность нашей страны. Сущность данной политики заключается в устойчивом обеспечении населения и экономики страны энергоносителями, повышению эффективности использования топливно-энергетических ресурсов. Энергосбережение на сегодняшний день является, весьма актуальной и многогранной проблемой. Так как энергоресурсы являются одним из основных источников жизнеобеспечения нашей экономики, необходим целенаправленный и комплексный подход в решении проблемы энергосбережения и энергоэффективности.

Ключевые слова: энергетика, энергоэффективность, энергосбережение, возобновляемые источники энергии, энергозатраты.

Аннотация: Бұл мақалада автор Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы нормативті құқықтық актілердің жалпы сипаттамасын келтіреді. «Энергия үнемдеу – 2020» бағдарламасы өнеркәсіпте және ТҚШ саласында энергия тиімділігі және энергияны үнемдеу қағидаларын енгізуге бағытталған. Сонымен қатар, бағдарлама жоспары жергілікті атқарушы органдардың энергияны үнемдеу бағдарламасын жүзеге асыруын, энергия үнемдеуді насихаттау, энергия үнемдеу саласында кадрларды дайындау қарастырылады. Энергия үнемдеу саласында нормативті құқықтық актілер энергия тиімділігі және энергияны үнемдеу қағидаларын енгізуге бағытталған. Энергия үнемдеу мемлекеттің стратегиялық міндеттеріне жатады, сондықтан барлық шаруашылық салаларда, және жалпы қоғам ішінде энергия тиімділігін арттыру қажет.

Түйін сөздер: энергия, энергия үнемдеу, энергия тиімділігін арттыру, жаңартылған энергия көздері, энергосығын.

The problem of energy saving now covers all levels of the economy, so the introduction of energy-saving ideas to the masses with the legal, economic and environmental impacts, challenges the theoretical and practical values by increasing the volume of scientific information, in-depth analysis of it in order to find the optimal solution.

In various sectors of the economy indicator of energy efficiency can serve many indicators, as follows:

1) in the industrial sector:

- reduction in energy consumption per unit manufactured products;

2) in the sector of housing and communal services:

- reduction of heat consumption per square meter of heated housing;
- reduction in fuel consumption on the generating plants (gas, fuel oil, coal and so on.);
- reduction in energy consumption per person;
- reduction of losses in electricity, heating systems;

3) in the transport sector:

- reduction in fuel consumption of passenger transport (air transport, rail transport, urban and intercity passenger transport vehicles) on the relation of man to the kilometer, and personal vehicles on the ratio of fuel consumption per kilometer [1, p.27]

Given that global energy consumption is growing, we believe that it is necessary to consider in more detail the role and prospects of energy saving in solving this problem. Today in our country, one of the solutions to the energy crisis is the implementation and use of alternative energy sources. According to experts, 70% of the energy came to the plant; the remaining 30% of the population spends, whereas in Europe the proportion of energy consumed by the industry is 40%. However, it is necessary to take into account the trend of energy consumption growth with the growth of the economy.

Despite the fact that the Republic of Kazakhstan belongs to the group of states that have strategic reserves of hydrocarbons and energy consumption in Kazakhstan – the highest in the world, the question remains of energy saving and energy efficiency. In order to solve these problems has been developed – the «Energy Savings – 2020», where one of the main priorities is the modernization and energy efficiency industry in the country and a large-scale promotion of energy saving among the population.

У доктрині цивільного права, науковці дійшли єдиної думки, що «ноу-хау» – об'єкт права інтелектуальної власності та є частиною комерційної таємниці [6].

З огляду на це пропонуємо внести відповідні зміни до Глави 46 Книги 4 ЦК України, доповнивши ст.505 положенням, що регламентуватиме «ноу-хау», як складову частину комерційної таємниці, а також доповнити відповідну статтю частиною 3, що закріплюватиме визначення «ноу-хау» як результату інтелектуальної або інтелектуальної творчої діяльності у сфері техніки та технологій.

Варто зазначити, що «ноу-хау», як результат інтелектуальної або інтелектуальної творчої діяльності, може відчужуватись відповідно до договору про передання «ноу-хау», який є самостійним договором у сфері права інтелектуальної власності. За договором про передачу «ноу-хау» одна сторона – правоволоділець – зобов'язується надати іншій стороні – набувачу – право на використання «ноу-хау» в установлених договором межах, передати для цього відповідні інформацію, досвід і знання, а набувач – прийняти «ноу-хау», зберігати його конфіденційність упродовж усього строку дії договору і вносити володільцеві права на нього платежі, обумовлені цим договором, якщо інше ним не передбачено [7].

Договір про передання «ноу-хау» характеризується як змішаний. Але зміст договору про передання «ноу-хау» не вичерпується лише елементами традиційних договорів, а включає нові, характерні тільки для нього умови. А тому більш доцільним буде включити договір про передання «ноу-хау» в систему договорів, ніж шукати рішення тільки за допомогою загальних положень, оскільки в останньому випадку існує небезпека втрати чітких принципів застосування правових норм, а, отже, і додаткового ризику для сторін договору [8].

Договір про передання ноу-хау, попри його широке застосування на практиці, на сьогодні ще не знайшов законодавчого закріплення ні в Україні, ні в інших країнах.

З огляду на це вчені-цивілісти, зокрема Борисова В.І. вважає доцільним об'єднати Глави 75 і 76 ЦК України в одну, назвавши нову главу «Договори у сфері права інтелектуальної власності». Перелік закріплених у цій главі договорів має містити договори, закріплені у Главі 75 ЦК України, а також договір про передачу «ноу-хау», договір про розкриття «ноу-хау», договір комерційної концесії [7].

На основі вищезазначеного підсумуємо, що на сьогодні в Україні визначення «ноу-хау» широко використовується і в нормативно-правових актах, і в договірній практиці, але при цьому не регламентується ЦК України.

З огляду на це, доцільно внести відповідні зміни до ЦК України та на законодавчому рівні закріпити єдине поняття «ноу-хау» як результату інтелектуальної або інтелектуальної творчої діяльності у сфері техніки та технологій; визначити його специфіку як сукупності технічних знань, інформації, практичних навичок (досвіду), яка є секретною (конфіденційною), істотною, ідентифікованою, практично застосовною; а також доповнити ЦК України новими видами самостійних договорів у сфері права інтелектуальної власності – договором про передачу «ноу-хау», договором про розкриття «ноу-хау».

кодекс України не містить положень про «ноу-хау», як про об'єкт інтелектуальної власності, та не закріплює договір про передання «ноу-хау», як один із видів договорів у сфері права інтелектуальної власності.

Тому значне коло проблем, пов'язаних з «ноу-хау», вимагає подальшого дослідження.

Перш ніж перейти до розгляду даної проблеми, слід зазначити, що термін «ноу-хау» походить від англійського вислову «know how» (знаю як зробити), який вперше використано в США (1916 р.) у рішенні по судовій справі «Дізенд проти Брауна», яке увібрало в себе відомості про експлуатацію машин, способи роботи з ними та способи просування товару на ринок. Зазначені відомості трималися відповідачем у секреті й тому не були розкриті в патентному описі, що, по суті, не давало можливості позивачеві, який набув права на використання даного винаходу, самостійно налагодити відповідне виробництво [1].

Провівши аналіз законодавства України, варто відмітити, що термін «ноу-хау» вживається в низці нормативно-правових актів, проте норми, що його стосуються, вкрай фрагментарні й суперечливі.

Так, Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає «ноу-хау», як сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих [2].

У Податковому кодексі України «ноу-хау» опосередковано також ототожнюється з промисловим, комерційним і науковим досвідом, оскільки роялті в ньому визначається, зокрема, і як винагорода за використання або за надання права на використання права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау) [3].

Інструкція Міністерства статистики України про порядок заповнення звіту про продаж ліцензій на об'єкти інтелектуальної власності за формою № 6-нт (ліцензії) визначила «ноу-хау» вже як конфіденційну інформацію технічного, економічного, адміністративного, фінансового характеру, яка є власністю продавця та не є доступною будь-якій особі при використанні патенту або в результаті простого виявлення [4].

В Законі України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» під терміном «ноу-хау» розуміється технічна, організаційна або комерційна інформація, що отримана завдяки досвіду та випробуванням технології та її складових, яка: не є загальновідомою чи легкодоступною на день укладення договору про трансфер технологій; є istotною, тобто важливою та корисною для виробництва продукції, технологічного процесу та/або надання послуг; є визначеною, тобто описаною достатньо вичерпно, щоб можливо було перевірити її відповідність критеріям незагальновідомості та istotності [5].

Отже, національне законодавство використовує поняття «ноу-хау» як різновид конфіденційної інформації, що в основному відповідає тенденції, яка намітилась у світовій практиці.

In general, it should be noted that the policy of state regulation and stimulation of energy saving and energy efficiency in Kazakhstan is aimed at achieving the following objectives:

- 1) The establishment of the regulatory framework;
- 2) Approval of the regional and sector plans for energy conservation;
- 3) the formation and maintenance of the State register of energy;
- 4) implementation of the technical regulation;
- 5) training and promotion of energy conservation;
- 6) the development of international cooperation;
- 7) business participation in energy conservation policy. [1, p.27]

Also, in the context of solving the problem of energy saving, special attention should be paid to the development of projects on renewable energy.

Upon reaching the mass production of renewable energy at affordable prices will have the following beneficial effects:

- 1) stable sales at affordable and stable prices,
- 2) a positive effect on social and economic development of the country,
- 3) the generation of stable income,
- 4) the creation of new jobs and industries,
- 5) preservation of a clean environment,
- 6) preservation of non-renewable sources of energy for the needs of future generations. [2, p.1]

Huge hydrocarbon reserves have helped to build the Republic of energy policy as a basis for overcoming the crisis and economic reform. This industry has evolved from a centralized to a market and the state, which increased its attractiveness for investment and contributed to the elimination of Kazakhstan's hydrocarbon reserves in the leaders not only among the CIS countries, but also among the largest oil-producing countries such as Norway, Mexico and Venezuela. In the country are almost all major companies of the global hydrocarbon business. [3, p. 1]

To create conditions in order to reduce the energy intensity of GDP of the Republic of Kazakhstan and energy efficiency in the «Energy Savings – 2020», announced the following tasks:

1. Modernization and energy efficiency industry country;
2. Reduction of losses in the electricity and heating systems;
3. Large-scale promotion of energy saving among the population;
4. Develop and implement mechanisms that encourage energy conservation and energy efficiency;
5. Formation of mechanisms to stimulate activity energy service companies;
6. Training in the field of energy saving and energy efficiency;
7. Reduction of fuel consumption in the transport sector.

The recent trend to increase in our country renewable energy sources (RES), involves the development of a new regulatory framework in the field of renewable energy sources, since the implementation of these projects require significant investments to attract which is necessary to develop new financial – legal arrangements, taking into account the pace of the economy in our country.

Development of renewable energy, which is one of the significant potential of the green economy, requires the development and application of innovative technologies

relevant today's competitive environment, because along with the benefits of the introduction of renewable energy, there are the following problems that require timely and effective resolution:

- Underdeveloped infrastructure power lines;
- Inadequate attention in terms of technological and design experience, associated with a lack of professional staff in the field;
- Regulatory and legal risks associated with the operation and maintenance in conditions of extreme continental climate;
- Insurance risks associated with providing guarantees preservation of capital and intellectual property rights;
- Economic risks associated with entering new markets;
- Environmental risks associated with climatic conditions.

Noting the importance PAIID Kazakhstan initiated by President N.A. Nazarbayev, it should be noted that Kazakhstan was headed for the industrialization of the country aimed at sustainable and economic development associated with such areas as industry, renewable energy and innovative technologies.

As predicted the government of Kazakhstan, the successful implementation of the legislative measures will significantly reduce the energy intensity of GDP – by 10% by 2015, so in order to fulfill the orders of the President on the annual energy reduction of 10% is required to pass to the script forced to reduce energy consumption with the implementation of additional measures to accelerate the achievement of result of energy efficiency of the economy [1, p.29].

In summary, it should be noted that the development and implementation of programs aimed at energy conservation and efficiency, contributes to the development of electric and thermal energy from clean and inexhaustible source of free energy, including renewable energy technologies. So one of the important tasks PAIID Kazakhstan and the development of its «green economy» is not a raw increase the export potential of Kazakhstan [4, p.10].

References

1. The program «Energy saving – 2020», №904 from: 04.09.2013. <http://lighting.eep.kz/upload/law3.pdf>
2. www.strategy2050.kz.kz/page/2014/
3. Energy potential of the Republic of Kazakhstan and its export opportunities. Kenchinbaev RR / Bulletin of the KNU №1 / 2011.
4. State program for accelerated industrial and innovative development of Kazakhstan for 2010-2014. <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U100000958>

институттар мен ұғымдар: азаматтық іс жүргізу құқығы саласының мәні, азаматтық процестің соттың сот төрелігін жүзеге асыру бойынша қызметі екендігі, іс жүргізушілік қатынастардың ерекшелігі, процестің сатылары туралы яғни азаматтық іс жүргізу құқығы зерттейтін құқықтық ұғымдар мен категориялар туралы құқықтық түсініктерді қалыптастыру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Рим құқығы шамамен мың жыл, біздің эраға дейінгі 450 жылдан біздіа эраданкейін350жыл аралығындамыған. Corpusjuris Civilis Дегестерден, ИП-ституциядан, Кодекс және Новеллалардан құралған.
2. Халықаралық құқық. Дәрістер курсы. – Алматы, ҚазГЗУ, 2003
3. Булдыбаев О.Ж. Қазақстан Республикасы аумағындағы шетел азаматтарының құқықтық жағдайы // Вестник КазНУ им.аль-Фараби – № 3 (41) – 2009
4. Қазақстан Республикасының Конституциясы 30 тамыз 1995 ж.
5. Баймолдина З.Х. К вопросу о сущности принципа диспозитивности гражданского процессуального права // Научные труды КазГЮУ. – Алматы, 1999. – Вып. I. – С. 49-60.
6. ҚР Азаматтық іс жүргізу кодексі. Алматы 1999ж.
7. Зейдер Н.Б.Гражданские процессуальные правоотношения.- Саратов, 1965.

Дяченко Ю.С.

Запорізький національний університет, Україна
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Шарая А.А.

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ «НОУ-ХАУ»: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

«Ноу-хау» вже впродовж тривалого часу належить до результатів інтелектуальної діяльності. Проте попри широке використання, механізм правової охорони «ноу-хау» так і не отримав відповідного законодавчого закріплення, що суттєво ускладнює вирішення проблем, які виникають у повсякденній практиці.

Дана проблема стала об'єктом дослідження таких науковців, як: О.Є. Колосов, С.О. Князев, В.Л. Куцевич, Л.А. Меньяло та інших.

У сучасних умовах «ноу-хау» виступає об'єктом міжнародного обігу й посідає в ньому далеко не останнє місце. Що ж до України, то дане питання залишається не регламентованим на законодавчому рівні, лише незначна кількість нормативно-правових актів дає визначення терміну «ноу-хау», проте Цивільний

Шетелдіктіктердің жағдайы оған тән барлық күрделіліктер мен қарама-қайшылықтарға қарамастан уақытша сипатта болады. Сондықтан, халықаралық құқықта шетелдіктердің жағдайы туралы айтқанда, оны мәртебе деп емес, режим деп атаған дұрыс болар еді. Сол арқылы проблеманың уақытша сипаттамасы ғана көрсетілмейді (соғыс тұтқыны мен жараланғандар режимінің ұқсастығы бойынша), сонымен қатар, босқындар жағдайының халықаралық құқықтағы басқа категориядағы тұлғалардың жағдайынан негізгі айырмашылықтары анықталады.

Қазақстан Республикасында адам мен азаматтың, құқықтары Ата Заңымыз – Қазақстан Республикасының Конституциясымен кепілдендірілген. Қазақстан Республикасының Конституциясы, өз кезегінде, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын бекітуде халықаралық құқықтың нормалары мен қағидаларына сүйенеді. Қазақстанның егемендікке ие болып, тәуелсіз мемлекетке айналуы, оның көптеген мемлекеттермен дипломатиялық қатынастар орнатуына алып келді. Осыған байланысты жылдан-жылға Қазақстан Республикасына әртүрлі жағдайларға байланысты шетел азаматтарының келуі орын алуда. Осы тұста біздің мемлекет алдында оның аумағына келуші шетел азаматтары қандай құқықтар мен міндеттерге ие бола алады деген мәселелер кешені пайда болды. Бұл мәселе тек теориялық қана емес, тәжірибелік маңызға да ие екені даусыз. Бұл мәселелерді шешуде, әрине, кез келген мемлекет халықаралық-құқықтық нормаларға сүйенетіні сөзсіз, сондықтан да халықаралық құқық нормаларының шетел азаматтарының құқықтық жағдайын реттеуге бағытталған кез келген ішкі заңнама нормаларынан басым күшке ие болатыны белгілі [3, 86 бет].

Бұл ереже Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының 3-тармағында көрініс тапқан: «Республика бекіткен халықаралық шарттардың Республика заңдарынан басымдығы болады және халықаралық шарт бойынша оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін жағдайдан басқа реттерде тікелей қолданылады» [4].

Азаматтық сот өндірісі-азаматтық құқықты мәжбүрлеп жүзеге асрудың тәртібі, яғни материалдық-құқықтық табиғаты бір-біріне сәйкес келетін, белгілі бір шеңберге кіретін азаматтық істерді бірінші инстанцияда заңда бекітілген тәртіппен қарап шешу. Азаматтық сот өндірісінің пәні нақты азаматтық істер. Азаматтық сот өндірісінің міндеттері кодекстің 5-бабында көзделген, онда азаматтар мен ұйымдардың даулы құқықтарын, бостандығын, заңмен қорғалатын мүдделерін қорғау, заңдылық пен құқық тәртібін нығайту, құқық бұзушылықтың алдын алу болып табылады делінген. Азаматтық істердің жекелеген топтары қозғалуына, қаралуына, немесе шешілуіне байланысты бір-бірінен ажыратылады және өздеріне тән ерекшеліктері болады. Жұмыстың негізгі мақсаты азаматтық істер бойынша сот пен іске қатысушылардың арасында туындайтын қоғамдық қатынастарды реттейтін құқық нормаларының маңызы.

Оның нысанының басымдылығын, құқық нормаларының оларды тәжірибеде қолданумен тығыз байланыстылығын студенттердің түсінуі, студенттерге құқықтық көзқарастарды, барлық негізгі іс жүргізушілік

KONSTYTUCYJNE PRAWO

Масло Н.М.

Національний авіаційний університет, Україна
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Юринцев Ю.Л.

СИСТЕМА І КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Судова влада є однією із самостійних та рівнозначних гілок державної влади, призначення якої полягає у забезпеченні надійного захисту прав і свобод громадян, гарантування законності, демократії, справедливості, громадянського миру та злагоди.

Ідея розподілу влади у найбільш чіткому та послідовному викладі була сформульована французьким просвітителем XVIII ст. Ш. Монтеск'є, який розрізняв три влади – законодавчу, виконавчу та судову [4, с. 290; 6].

Судова влада створена для: вирішення на основі закону соціальних конфліктів між державою і громадянами, самими громадянами, юридичними особами; контролю за конституційністю законів; захисту прав громадян у їхніх взаємовідносинах з органами виконавчої влади і посадовими особами; контролю за дотриманням прав громадян при розслідуванні злочинів і проведенні оперативно-розшукової діяльності; встановлення найбільш значимих юридичних фактів.

Поняття «судова влада», «судова система», «правосуддя» – родинні, але не тотожні. Влада – категорія багатогранна, тому її слід розглядати як функцію управління, засіб нав'язувати свою волю, примус, нарішті, владовідносини. Таким чином, судовій владі притаманні всі складові, що лежать в основі власне влади [5].

Судова влада покликана захищати права і свободи громадян, конституційний лад України, забезпечувати відповідність актів законодавчої та виконавчої влади Конституції України.

До ознак судової влади правомірно належать: виключність, самостійність, повнота, підзаконність, єдність, незалежність. Без сумнівів, всі вони взаємопов'язані та взаємозалежні, закріплюються на конституційно-правовому рівні [7].

Основу судової влади складає сукупність судових органів, які наділені різною компетенцією. Судова система України становить сукупність усіх судів держави, заснованих на єдиних засадах організації і діяльності, що здійснюють судову владу.

Судову систему України складають суди загальної юрисдикції та суд конституційної юрисдикції. Створення надзвичайних та особливих судів не допус-

кається. Порядок організації і діяльності Конституційного Суду України встановлюється Конституцією України [1] та Законом України «Про Конституційний Суд України» [2].

Систему судів загальної юрисдикції складають: місцеві суди; апеляційні суди; вищі спеціалізовані суди; Верховний Суд України.

Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України. Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі спеціалізовані суди.

Суди загальної юрисдикції спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення.

Підзаконність судової влади виявляється у відповідності закону судових структур і судових процедур.

Судочинство це встановлений законом, порядок і форма вчинення судових дій у межах завдань судів у здійсненні правосуддя. Цей порядок, як правило, регулює порядок розгляду справ у суді, порядок знаходження істини по справі, розрахунок судових витрат та інших можливих сплат тощо.

Судочинство здійснюється у наступних формах: конституційне судочинство; кримінальне судочинство; судочинство у справах про адміністративні правопорушення; цивільне судочинство; господарське судочинство; адміністративне судочинство [7].

Судова влада – це незалежна влада, яка охороняє право, виступає арбітром у спорах про право, здійснює правосуддя. Судова влада обмежена нормами та принципами права, здійснюється у формі судової процедури й не може залежати від суб'єктивного впливу інших гілок влади.

Статус суддів України визначається Законом України «Про судоустрій та статус суддів» [3]. Суддя – основний носій судової влади. Характеризуючи статус суддів слід враховувати встановлене Законом [3] положення про єдність статусу для всіх суддів України незалежно від того, в якому суді вони працюють.

Єдність статусу суддів забезпечується: єдиними в цілому вимогами до кандидатів на посаду судді; порядком наділення суддів повноваженнями; сукупністю прав та обов'язків суддів; незалежністю суддів і недопущення втручання у їх діяльність; незмінністю суддів та їх недоторканністю; засобами правового, соціального, матеріального забезпечення суддів; недопущенням зайняття інших оплачуваних посад, за винятком випадків, передбачених законом [7].

З огляду на євроінтеграційні прагнення України оновлення Конституції України має відбуватися на основі міжнародних стандартів у галузі судочинства, прав та свобод людини. Пріоритетом реформування судової системи України має бути утвердження європейської моделі судочинства задля забезпечення принципу верховенства права [4, с. 215].

1. АІЖ құқығының міндетті субъектісі ретінде: бір тарап сот екінші тарап іске қатысушы тұлғалар болып табылады.

2. АІЖ құқықтық қатынастары тек құқықтық нысанда пайда болады.

3. АІЖ құқықтық қатынастары бір-бірімен тығыз байланысты және әрбір азаматтық іс үшін жеке жүйе құрайды. (іс жүргізу сатылары)

Азаматтық іс жүргізу құқықтық қатынастарын субъективті құрамына қарай былай бөлуге болады.

А) Негізгі құқық қатынастары-сот және талапкер, сот және жауапкер, сот және арызданушы, ерекше өндіріс бойынша сот және өзге тұлғаның мүддесін қорғап іске қатысушылар (55-56 ст.) арасында пайда болды.

В) Қосымша құқықатынастары-сот және дербес талабын мәлімдейтін 3-ші тұлғалар арасында.

Азаматтық іс жүргізу құқығының нормалары -әділсотты жүзеге асыруға сот пен іске қатысушыларға қатысты жалпыға міндетті тәртіп ережелері.

Іс жүргізу нормаларының белгілері:

а) Нормаларды мемлекет бекітеді

б) Нормалар ҚР территорияда барлық субъектілер үшін міндетті болып табылады

в) Олар тек азаматтық сот өндірісі саласындағы қатынастарды реттейді.

Азаматтық іс жүргізу құқық субъектілік –бұл азаматтық іс жүргізу құқықтары мен міндеттерін иелену қабілеттілігі. Ол 2 элементтен тұрады:

а) құқық қабілеттілік

б) әрекет қабілеттілік (АІЖК 45-46 баб)

Азаматтық іс жүргізу құқықтары мен міндеттеріне ие болу қабілеттілігі материалдық құқық субъектілері болып табылатын барлық азаматтар мен ұйымдар үшін бірдей дәрежеде танылады. Азаматтардың іс жүргізу құқық қабілеттілігі ол туылған кезде пайда болады, қайтыс болғанда тоқтатылады. Занды тұлғалардың құқық қабілеттілігі заңда көзделген тәртіп бойынша заңды тұлға ретінде тіркелген уақыттан бастап пайда болады, ол тараған уақытта тоқталады. Занды тұлғалардың құқық қабілеттілігі мен әрекет қабілеттілігі бір мезгілде пайда болады, бір мезгілде тоқталады.

Сотта құқықтарын өз әрекеттерімен жүзеге асыру және міндеттерін орындау, іс жүргізуді өкілге тапсыру, яғни азаматтық іс жүргізу әрекет қабілеттілігі он сегіз жасқа толған азаматтарда және ұйымдарда толық көлемде болады. Он төрт жастан он сегіз жасқа дейінгі кәмелетке толмағандардың, сондай-ақ әрекет қабілеттілігі шектеулі деп танылған азаматтардың құқықтарын, мүдделерін сотта олардың ата-аналары, заңды өкілдері қорғайды. Алайда сот мұндай істерге кәмелетке толмағандардың немесе әрекет қабілеттілігі шектеулілердің өздерін тартуға міндетті. Он төрт жасқа толмағандардың және әрекетке қабілетсіздердің құқықтары мен бостандықтарын сотта олардың ата-аналары қорғайды.

ОБЫВАТЕLSKIE PRAWO

Наурызбаева М.А.

М.Х.Дулати атындағы Тараз Мемлекеттік Университеті, Тараз қ.,

АЗАМАТТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУГЕ «ШЕТЕЛДІК» АДАМДАРДЫҢ ҚАТЫСУЛАРЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ АСПЕКТИЛЕРІ

Қазақстанда демократиялық қоғам мен құқықтық мемлекет құруға шешімнің конституциялық бекітілуі сапалы заңдардың қабылдануын, құқықты жоғары деңгейде қолдануды, соттардың жүйелі түрде және қатесіз жұмыс істеуін, сот беделінің айрықшалығын тануды талап етеді.

Қазақстанда сот жүйесін реформалау сот төрелігінің шынайы тәуелсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған болатын. Осыған орай, азаматтық сот ісін жүргізуде де түбегейлі өзгерістер болды.

«Азаматтық, құқық» атауы ежелгі уақыттан бері белгілі, оны римдік заңгерлер Рим азаматтарының құқығы-цивильді (*jus civile*) құқық деп атаған. [1].

Азаматтық құқықпен реттелетін қоғамдық қатынастар негізінен мүліктік қатынастар болып табылады. Материалдық игіліктермен (мүлікпен, жұмыспен, қызмет көрсетумен, ақша-мен, құлды қағаздар мен басқа да мүліктермен) байланысы бар қоғамдық қатынастар мүдікіік қатынастар деп аталады. Мұндай қатынастар иелену немесе мүліктің тиістілігіне қарай (заттық қатынас), мүліктің бір адамнан екіншісіне ауысуы, етуі (міндеттемелік қатынас), меншік иесінің қайтыс болуына байланысты заттың тағдырын шешу (мұрагерлік қатынас) тәрізді қатынастар тұрғысынан көрінсе, онда олар азаматтық заңмен реттеледі. Бір сезбен айтқанда, мүліктік қатынастар негізінен мүліктерді сатып алу, иелену, басқа адамдарға беру мен пайдалану жөніндегі қатынас болып табылады.

Азаматтық процесс азаматтардың ар-намысын қорғаудың, еңбек және басқа да дауларды шешудің, азаматтық-құқықтық қатынастың барлық субъектілерінің құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз етудің тиімді құралы болуы тиіс.

Кез келген мемлекеттегі халықтардың құқықтық жағдайы оның ішкі заңдарымен айқындалады. Бұдан мемлекеттердің осы саладағы ынтымақтасу мүмкіндіктері мен мүдделілігі болмай қалады деген ой тумауы керек. Халықтың құрамы, әдетте, өзінің азаматтарынан, шетел азаматтарынан және азаматтығы жоқ адамдардан құралады, сондай ақ екі азаматтығы бар адамдар болады [2].

Азаматтық іс жүргізушілік құқықтық қатынастар азаматтық істер бойынша сот төрелігін жүзеге асыру кезінде сот пен іске қатысушылар арасында пайда болатын АІЖ құқық нормаларымен реттелген қоғамдық қатынастар.

АІЖ құқықтық қатынастарының ерекшеліктері:

Сьогодні в Україні повним ходом йде розбудова правової, демократичної, соціально-орієнтованої держави. З цією метою постійно приймаються нові закони, видаються постанови і розпорядження, які направлені на врегулювання нових економічних політичних та інших відносин, антикорупційні дії чиновників, а також на зміцнення і укріплення державності та суверенітету України. Йде робота по створенню сильної та незалежної судової влади.

Отже, шлях реформ, який обрала наша країна приведе до створення дійсно правової, демократичної, соціально-орієнтованої та економічно процвітаючої держави.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. -К.: Велес, 46 с.
2. Конституційний Суд України: Закон України від 16.10.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 49. – ст.272.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42, № 43, № 44-45. – ст.529.
4. Бабенко К.А. Судова влада і громадська думка: проблеми взаємовпливу // Держава і право: Збірник наукових праць. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2002. – Вип.19. – С.210-219.
5. Бисага Ю.М. Конституційне право / Ю.М.Бисага, М.М.Палінчак. – Ужгород: Лира, 2007. – 311 с.
6. Монтескьє Ш. Избранные произведения. – М.: Госполитиздат, 1955. – 798 с.
7. Тодика Ю.М. Конституційне право України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uristinfo.net/2010-12-18-14-34-28/9-2010-12-18-14-33-20.html>

Недогбченко Н.І.

Національний авіаційний університет, Україна
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Юринець Ю.Л.

ПРАВОВІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Після набуття незалежності, в Україні відбуваються радикальні процеси демократизації суспільства і держави. Складовою частиною процесу демократизації української держави є визнання і гарантування місцевого самоврядування в Україні. Сьогодні Україна стоїть перед нагальною потребою проведення широкомасштабної реформи місцевого самоврядування. Адже «становлення правових засад місцевого самоврядування в Україні відбувалося хаотично, наслідком чого

стало створення внутрішньо суперечливої і такої, що не відповідає сучасним європейським стандартам, системи територіальної організації влади» [1, с. 4]. Від ефективності проведених в майбутньому змін залежатиме ступінь реалізації Україною політики європейської інтеграції та розвиток співробітництва з європейськими інституціями.

Актуальність теми даної роботи полягає в тому, що на сучасному етапі стан нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування зумовлюється відповідними політичними орієнтирами України. Ці орієнтири вимагають необхідності створення системи економічно спроможного та юридично дієздатного місцевого самоврядування, проведення змін в законодавчій сфері місцевого самоврядування для адаптації його до стандартів Європи.

Система конституційно-правових засад місцевого самоврядування, яка склалася в Україні на сьогодні, визначена Конституцією [2], Європейською хартією місцевого самоврядування [3] та Законом «Про місцеве самоврядування в Україні» [4]. Вона покликана забезпечити функціонування дієздатного, ефективного місцевого самоврядування, що є окремою формою народовладдя та водночас інструментом задоволення потреб населення України через створення необхідних умов для надання йому належного рівня громадських послуг.

Виключно важливе значення для формування правової основи місцевого самоврядування в Україні відіграла Європейська хартія місцевого самоврядування, яка сьогодні є основним міжнародно-правовим документом для країн-членів Ради Європи з питань організації місцевої влади на засадах місцевого самоврядування. В ньому викладені стандарти щодо організації управління на місцях на засадах місцевого самоврядування, які є обов'язкові для держав – членів Ради Європи.

Прийняття до європейської спільноти вимагає адаптації національного законодавства в сфері місцевого самоврядування до стандартів Європи. Відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [5] та Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [6], це здійснюється з метою створення правової бази для інтеграції України; розвитку національного права у напрямі його зближення із правом ЄС та забезпечення відповідності законодавства України зобов'язанням, прийнятим у зв'язку з ратифікацією низки міжнародних документів.

Місцеве самоврядування в Україні базується на фундаменті, який становлять правові, матеріальні, фінансові, соціальні та інші умови і можливості діяльності територіальних громад, органів та посадових осіб місцевого самоврядування по вирішенню питань місцевого значення.

Правові основи місцевого самоврядування в Україні становлять норми-принципи Конституції України, що закріплюють найважливіші відносини, які виникають в процесі організації і функціонування місцевого самоврядування в Україні, зокрема, територіальну організацію місцевого самоврядування, поря-

8. Сынып аралық жарыс өткізу

9. Оқу үлгерімін, оқушылардың сабаққа қатысуын, форма, оқу құралдары, күнделіктерін тексеріп отыру

10. «Жыл оқушысы» жарысын өткізу

11. «Парламент Стар» газетін шығару

12. Оқушылар кеңесінде әр сыныптың көш басшыларының есебін тыңдау

13. Өтілетін сыныптан тыс жұмыспен танысу

14. Сынып жиналысының уақытында өтілуін қадағалау

15. Мектеп ауласын көгалдандыру

16. Көктемгі, күзгі маусымдарда саяхатқа шығып отыру

17. «Құлагер» ұйымы бойынша жарыс ұйымдастыру

18. Спорт жарысын ұйымдастыру

Қолданған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы заңы», 2007 ж.

2. «Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы», 2004 ж.

3. Қазақстан Республикасының Конституциясы // Қазақстан мектебі, 1995.

4. [http/ www.Google.kz](http://www.Google.kz).

Ал шалғай аймақтарда 3-4 мектепке бір инспектордан ғана бөлінген. Маңғыстау облысында кәмелетке толмағандар саны 121042 адам құрайды. Маңғыстау облысы бойынша кәмелеттік жасқа толмағандардың қылмыстық көрсеткіші 2012 жылы 216-ны көрсетті. Ал, 2013 жылы қылмыстың саны 130-ға жетсе, 2014 жылы 137-ге өскен. Бүгінде ғаламторға тәуелділік атты жаңа дерттің пайда болғаны жасырын емес. Мектеп жасындағы балалар әрқилы әлеуметтік желілердің тұрақты «қонағына» айналғалы қашан. Тіпті сабақ үстінде ұялы телефон арқылы хат алысатын оқушылар да жеткілікті. Балаларды ғаламтордан қорғаудың түрлі жолдары бар: Біріншіден, әр ата-ана баласына ғаламтор туралы толық мәлімет беруі тиіс. Оның пайдасымен қоса зияны туралы да айтуы керек. Негізінен, қазір балалардың көбі кітаптан алшақтап барады. Менің оларға берер кеңесім: компьютермен қатар бір мезгіл кітап оқу да – пайдалы дүние. Екіншісі – білім беру компанияларын дамыту. Яғни әрбір ата-ана, ұстаздар қауымы балаларға ғаламтордағы кейбір сайттардың зияндылығы туралы айтып отыруы керек. Үшіншісі – жаңа технологияларды пайдалану. [2]

Қазір ғаламтордағы сайттарды реттеп, бақылап отыратын арнайы бағдарламалар бар: 1. Оқушылардың шығармашылық ізденісін жетілдіретін шығармашылық аудитория ашылып, «Жас бағдарламашы» атты үйірме ұйымдастырылса; 2. Тәжірибелі мектеп мұғалімдері оқушыларды өз бетінше ізденуге, өзіндік ой-тұжырымын жеткізе білуге, шығармашылықпен жұмыс істеуіне мұрындық болып, мектепте қосымша факультативті курс ашылса; 3. Ғаламтордың пайдасы және зияны жайлы насихаттау үшін компьютерлік сауаттылық курсы ашылып, халыққа тиімді ақпарат берілсе; 4. Мектептегі әлеуметтік желілерге құлып салу. Мемлекеттік сайттарға рұқсат беру. Жасөспірімдер ұйымының мақсаты: Отанды сүйетін, өзге ұлтты сыйлай білетін, адамгершілігі жоғары, білімді, рухани бай еңбек сүйгіш Қазақстан Республикасының азаматын тәрбиелеу. [3]

Міндеттері: Мектептегі оқу-тәрбие жұмысын жетілдіруге бүкіл білім алушылардың араласуына ықпал етеді. Мектептегі оқушылардың демократиялық принципін сақтап, қалыптастырады. Оқушылардың білімді мемлекеттік стандартқа сай менгеруіне, адамгершілік тәрбиеге дейін жауапкершіліктерін көтеруге ат салысады. Білім алушылардың өмірге, қоғамға, еңбекті сүйуге, адам мен адамзаттық мұраларды қастерлей білуге және туған елі мен табиғатты қорғай білуге деген көзқарастарын қалыптастырады.

«Құлагер» жасөспірім ұйымының мектептегі жұмысы

1. Мектептегі жалпы оқушылардың жиналысын өткізу
2. «Құлагер» ұйымы мүшелерін сайлау
3. Оқушылар кеңесінің жиналысын өткізу айына 2 рет
4. Әрбір оқушылар кеңесі мүшесінің жеке міндеттерімен таныстыру
5. Олардың есебін тыңдау
6. «Құлагер» ұйымы мүшелерінің арасында жүргізілетін жұмыс жоспарымен таныстыру
7. Апта сайын сыныптардың кезекшілігін тексеру

док та форми його здійснення, порядок формування та використання комунальної власності, гарантії самоврядних прав територіальних громад. Ці норми містяться більш як в 30 статтях Конституції України.

Поряд з Конституцією України правову основу місцевого самоврядування становить система нормативно-правових актів, що регламентують його організацію і функціонування, зокрема, закони України, відповідні акти Президента України і Кабінету Міністрів України, акти органів місцевого самоврядування.

Система нормативно-правових актів будується на принципах жорсткої ієрархії, що передбачає: верховенство норм Конституції України; вищу юридичну силу норм законів України по відношенню до підзаконних актів; відповідність актів місцевого самоврядування положенням всіх нормативно-правових актів органів державної влади, що прийняті в межах їх компетенції.

У лютому 2015 р., виступаючи в Запоріжжі, президент України Петро Порошенко наголосив, що у результаті конституційної реформи та децентралізації влади лівова частка повноважень перейде від центральних органів влади на місця. «Обласна рада буде не просто узгоджувати, але й вибирати. Це мій принциповий базисний шлях реформування місцевого самоврядування» [7, с. 1], – запевнив Президент України.

Узагальнюючи результати досліджень щодо правової основи місцевого самоврядування в Україні слід розуміти, що невідкладною проблемою у побудові сучасної, демократичної, конкурентоспроможної держави є прискорення реформування місцевого самоврядування, оптимізація чинної моделі територіальної організації влади, запровадження механізмів демократії на місцях, приведення їх у відповідність з європейськими засадами і світовими стандартами.

Література

1. Шляхи розвитку місцевого самоврядування [Виступ Президента України Леоніда Кучми на муніципальних слуханнях 26 вересня 2003 р.] // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 182. – 30 верес. – С. 3 – 4
2. Конституція України: чинне законодавство станом на 04 березня 2014 р.: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта, 2014. – 88 с.
3. Європейська Хартія місцевого самоврядування. Офіційний переклад // Бюллетень законодавства і юридичної практики України. – 2002. – №10: Місцеве самоврядування в Україні. – С.10-17.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №24. – с.170.
5. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
6. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від

01.04.2014 № 333-р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

7. Порошенко розповів про старт реформи місцевого самоврядування і появу префектив. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://tsn.ua/politika/poroshenko-rozpoviv-pro-start-reformi-miscevogo-samovryaduvannya-i-poyavu-prefektiv-410908.html>. – 2015. – 21.02.

Шевчук А.

Національний авіаційний університет, Україна
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Юринець Ю.Л.

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні сягають часів Київської Русі і біля його витоків лежить збірка стародавнього українського права «Руська Правда», а також відомі науковому світові пізніші історичні пам'ятки правової культури України – «Литовські статuti», акти періоду козацької держави Богдана Хмельницького»Березневі статті» (інші назви – «Статті Богдана Хмельницького», «Березневі статті Богдана Хмельницького», «Статті війська Запорізького») [2]. Зазвичай вважають, що витоками сучасної конституційно-правової думки України є, насамперед, «козацькі конституції» і Конституція Пилипа Орлика 1710р., конституційні проекти членів Кирило-Мефодіївського товариства, конституційна правотворчість доби національно-визвольних змагань, зокрема, конституційні акти УНР, ЗУНР, та ін.

Конституція 1710 р. – визначний український народно-політичний документ, у якому знайшли яскраве відображення тогочасні ідеали української нації. У ній відбилися протиріччя між європейською традицією і новітніми на той час ідеалами. Основний пункт Конституції – проголошення незалежності України від Польщі та Москви [3].

Побудова конституційного ладу в Україні почалася у 1917 р. Вже I Універсал Української Центральної Ради «До Українського народу на Україні й поза Україною», проголосив Україну вільною, закріпив демократичну виборчу систему.

Період відродження національної української держави (1917-1920) позначений появою значної кількості конституційно-правових актів, які передбачали певні варіанти організації державної влади в Україні. До них слід віднести III Універсал УЦР [1].

Великого значення для подальшого розвитку конституційного ладу в Україні мав IV Універсал, який проголосив Українську Народну Республіку самостійною, вільною, суверенною державою українського народу.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – 141с.

2. Міжнародно правовий захист осіб, що належать до певних груп населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lect.com.ua/mizhnarodno-pravoviy-zahist-osib-shho-nalezhat-do-pevnihih-grup-naselennya.htm>

3. Конвенція про статус біженців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_011

4. Протокол щодо статусу біженців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_363

5. Устав управления верховного комиссара организации объединенных наций по делам беженцев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reflaw.narod.ru/HTMLs/lows/inter/ustav.htm>

6. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_021

7. Декларація прав дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_384

Тастемірова І.К

Ғылыми жетекші: Қосымбаева.Ш.И

*Қаспий мемлекеттік технологиялар және инженеринг университеті,
Ақтау қ., Қазақстан Республикасы*

МАҒЫСТАУ ОБЛЫСЫНДАҒЫ ЖАСТАР ТӘРБИЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Жасөспірім – бұл мемлекеттің негізгі тірегі бола отырып, болашақта ел басқаратын ұрпақ өкілдері. Жасөспірім тәрбиесімен жұмысты жақсарту, егемен еліміздің салауатты ұрпақтарын қалыптастыру – Елбасының биылғы «Болашақтың іргесін бірге қалаймыз!» атты елге Жолдауында атап көрсетілген басты міндеттердің бірі. Болашағы зор айбынды Қазақстанның сенім артар азаматтары – асқақ рухты жастар. Елбасы Н.Ә.Назарбаев білім мен ғылым қызметкерлердің екінші съезінде «Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер – бүгінде мектеп оқушылары». Қоғам оларды қалай тәрбиелесе, Қазақстан сол деңгейде болады. Жасөспірімдер арасындағы қылмыстың көбеюі – ел үшін, ұлт үшін алаңдарлық жағдай. [1]

Елімізде көмелетке толмағандарға қатысты қылмыстар саны 2013 жылғымен салыстырғанда 2014 жылы 9 пайызға өскен. Бүгінгі таңда Астана, Алматы сияқты ірі қалаларда ғана әр мектепке бір-бір инспектордан бекітілген.

про захист дітей пов'язане зі здійсненням ООН з першого року її існування широкомасштабних заходів для створення юридичних основ захисту прав і свобод людини. Першим найбільш авторитетним документом у галузі захисту прав дітей можна вважати Загальну декларацію прав людини 1948 р., у якій зазначено, що користування основними правами людини не залежить від віку, акцентовано увагу на необхідності особливого захисту материнства та дитинства (ст. 25) та вперше сформульовані основні вимоги одержання освіти (ст. 26). Одним із найважливіших міжнародно-правових актів щодо захисту прав дитини є ухвалена в 1989 р. Конвенція про права дитини, у якій сформульовані основні уявлення сучасного людства про місце дітей у суспільстві. З метою «розгляду прогресу, досягнутого державами-учасницями щодо виконання зобов'язань, взятих згідно з цією Конвенцією», відповідно до ст. 43 засновано Комітет із прав дитини [2].

Дитиною є «кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до цієї особи, вона не досягає повноліття раніше» [6]. Основним правовим принципом захисту прав дітей є рівність прав усіх дітей «без усяких винятків і без розбіжностей або дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового становища, народження чи іншої обставини, що стосується самої дитини або її сім'ї» [7].

Права дитини потребують спеціального захисту. Як зазначено в Декларації прав дитини, з метою забезпечення можливості та сприятливих умов для вільного і повноцінного розвитку за будь-яких обставин, «дитина внаслідок її фізичної та розумової незрілості потребує спеціальної охорони та піклування, включаючи належний правовий захист як до, так і після народження». Принцип спеціального захисту прав дітей діє й у таких екстремальних ситуаціях, як, наприклад, позбавлення волі неповнолітнього за скоєння злочину, а також у разі призначення та відбування покарання [7].

Закріплюючи невід'ємність основних прав людини, міжнародне право розглядає дітей як суб'єктів громадянських і політичних прав тією ж мірою, що й дорослих. Різниця полягає тільки в тому, що дитина потребує, щоб нею «належним чином управляли та керували» задля здійсненні нею своїх прав і свобод і щоб робили це «згідно зі здібностями дитини, що розвиваються» [7]. Разом із тим у міжнародному праві проголошено деякі специфічні, так би мовити, дитячі громадянські права: право на реєстрацію, на 44м.́я, на набуття громадянства з моменту народження.

Отже, беручи до уваги ситуацію, що складається сьогодні, слід детальніше ставитися до проблеми біженців та осіб, що потребують тимчасового притулку. Для цього їх правовий статус визначається не тільки національним законодавством. Багато міжнародних договорів, що належним чином ратифіковані Україною, визначають регулювання та захист прав та інтересів цих осіб.

28 квітня 1918 р. УЦР прийняла Конституцію Української Народної Республіки, яка юридично оформила відродження державності України. Конституція проголошувала Україну суверенною, самостійною і ні від кого не залежною державою. Відзначалося, що вся влада в УНР належить народові України, а за формою правління УНР є парламентською республікою, верховним органом влади якої є Всенародні збори.

На жаль, ліквідація Української Центральної Ради, встановлення влади гетьмана П. Скоропадського призвели до того, що положення першої Конституції України 1918 р. не були реалізовані [2].

За часів гетьманату діяли тимчасові конституційні закони: «Про тимчасовий державний устрій України» та «Про верховне управління Державою на випадок смерті, тяжкої хвороби і перебування поза межами Держави ясновельможного пана Гетьмана всієї України». Ці закони закріплювали монархічну форму правління в Україні, зберігаючи її унітарний державний устрій.

Повалення гетьманського режиму внаслідок народного повстання, очолюваного Директорією, відкрило шлях до подальшого конституційного розвитку України. Велике значення для відновлення конституційних засад УНР відіграла Декларація Української Директорії, відповідно до якої Україна знову проголошувалася республікою, поновлювалася дія демократичних принципів, проголошених ЦР в її Універсалах. У 1919 р. Урядова Комісія з розробки Конституції УНР підготувала новий проект Основного державного Закону УНР.

За радянського періоду української державності було прийнято чотири конституції: Конституцію УСРР 1919 р., Конституції УРСР 1929, 1937 і 1978 р. У конституції законодавче закріплювали так звану радянську модель організації влади, основою якої був ленінський принцип поєднання у Радах, як працюючих корпораціях, законодавства і управління. Тим самим заперечувався визнаний у багатьох демократичних державах принцип розподілу влади [3].

Після розпаду СРСР і здобуття нашою країною незалежності розпочався новий етап у розвитку конституційного процесу в Україні. Його вихідним пунктом стало проголошення Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990р. Важливе конституційне значення мав Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 який дістав всенародну підтримку на референдумі 1 грудня 1991 р., та деякі інші правові акти [1].

Віру народу України у власні сили пробудили події, пов'язані з виборами Президента України в 2004 році, що отримали в політичній теорії та практиці назву «Помаранчевої революції». Ці події ознаменували третій період конституційного процесу, пов'язаний процесом внесення змін та доповнень до Конституції України (конституційною реформою), масштабною конституційною кризою 2007–2009 років і пошуком легітимних шляхів системного оновлення Основного Закону. Висхідною крапкою в прагненні тодішньої влади до системного оновлення Конституції України можна вважати Указ Президента України від 27 гру-

дня 2007 р. № 1294/2207 «Про Національну конституційну раду». Цей Указ започаткував суспільний діалог щодо змісту та форм удосконалення положень чинної Конституції України. І вже у березні-квітні 2008 р., до конституційного процесу почали залучатися за власної ініціативи громадські організації, непарламентські політичні партії та окремі небайдужі громадяни. Результати їх конституційної правотворчої роботи знайшли своє вираження в пропозиціях до роботи Національної конституційної ради, а в окремих випадках – і в самостійних проєктах нового Основного Закону. 2 квітня 2010 року: ліквідовано Національну конституційну раду [2].

30 вересня 2010 року: Відновлено дію Конституції України в редакції 1996 року шляхом прийняття рішення Конституційного суду України у справі про дотримання процедури внесення змін до Конституції від 8 грудня 2004 року. 19 листопада 2010 року попередньо схвалений Верховною Радою, 1 лютого 2011 року підписаний Президентом, а 4 лютого 2011 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Конституції України щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів».

21 лютого 2014 року Верховна Рада на революційній хвилі конституційною більшістю в 386 голосів прийняла за основу та в цілому без рішення профільного Комітету проєкт Закону про відновлення дії окремих положень Конституції України (№ 4163). Це означає, що Верховна Рада повернула в дію Конституцію 2004 року [4].

4 березня 2015 року Верховною Радою була утворена (ініційована ще 29 січня) Тимчасова спеціальна комісія з питань підготовки законопроєкту про внесення змін до Конституції України. Склад комісії Князевича є політичним, а не професійним: всього 15 народних депутатів від різних фракцій. У квітні Комісія двічі доповідала Верховній Раді.

3 березня 2015 року Президент Порошенко створив Конституційну Комісію, яка розроблятиме зміни до Основного Закону. Комісія створюється як спеціальний допоміжний орган при Президентові України з метою напрацювання узгоджених пропозицій щодо вдосконалення Конституції України з урахуванням сучасних викликів та потреб суспільства [2].

Отже, конституційний процес в Україні ще не можна назвати повністю завершеним. Але з впевненістю можна стверджувати, що за допомогою потрібних та важливих законопроєктів влади можливо досягти потрібних та бажаних цілей.

Література

1. Годованець В.Ф. Конституційне право України: Навч. посіб // В.Ф. Годованець. – К.: МАУП, 2005. – 360 с.
2. Конституційний процес в Україні. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0

первинним документом у сфері реалізації та захисту прав біженців є Конвенція про статус біженців 1951 р. Цей міжнародний договір охоплює різні сфери життя біженців і гарантує їм щонайменше те ж саме поводження, що й з іноземцями, а в деяких правах зрівнює статус біженців із громадянами країни, що дає їм притулок. Існування Конвенції – це визнання того, що біженці повинні мати можливість користуватися фундаментальними правами та свободами [2]. Ще одним нормативним актом у цій сфері є Протокол щодо статусу біженців.

Ці два міжнародних документа формулюють основну норму у сфері захисту прав біженців: держава не вправі висилати біженців у ті країни, де існує загроза переслідування за расовою, релігійною, національною, соціальною чи політичною ознакою. Заборонено також безпідставно відмовляти в наданні статусу біженця, тобто в державі має бути прийнята та дотримана процедура розгляду заяви про надання притулку. Конвенція спрямована проти обмеження прав біженців як прав людини. Зокрема, це стосується: заборони дискримінації, заборони застосування до біженців заходів, які держава може застосовувати до громадян-небіженців тієї ж країни, зобов'язання надання біженцям національного режиму щодо свободи віросповідання, захисту авторських і промислових прав, права звернення до суду, забезпечення харчуванням, освіти, надання урядової допомоги, трудових прав і соціального забезпечення, податків тощо [3;4].

Норми, що стосуються біженців, містяться і в інших міжнародних документах, зокрема в Загальній декларації прав людини, у Женевських конвенціях 1949 р. і в двох додаткових протоколах до них 1977 р., у ряді регіональних документів, прийнятих ОАЄ, Радою Європи, ЄС, ОАД.

Координацію міжнародних зусиль з надання біженцям міжнародного захисту покладено на Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ) [2]. Діяльність УВКБ має не політичний, а гуманітарний і соціальний характер. Тому надання захисту з боку Управління не може залежати від політичних, релігійних, ідеологічних пріоритетів, які панують у той чи інший час у світі або в окремих регіонах. Компетенція УВКБ поширюється на всіх осіб, «які знаходяться поза державою свого громадянства або, якщо вони не мають громадянства, поза державою свого постійного проживання внаслідок обґрунтованих побоювань переслідування за ознакою раси, релігії, громадянства або політичних переконань і які не можуть чи не бажають із причини таких побоювань користуватися захистом уряду держави своєї громадянської належності або, якщо вони не мають громадянства, повернутися у країну свого попереднього постійного проживання» [5].

Ще один вид осіб з особливим статусом, якому потрібно приділити увагу – діти. До захисту прав дітей ми повинні ставитися серйозно не тільки у сьогоденні, а постійно, адже діти – це майбутнє будь-якої країни. Розвиток у політичній і правовій думці загальних ідеалів про рівні права та свободи всіх людей тривалий час не торкався прав дитини. Формування універсальних правових норм

Ярошевська Я. Ю., студентка
Науковий керівник: Мартинів М. П., к.ю.н., доцент
Запорізький національний університет

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ОСОБЛИВИМ СТАТУСОМ

У сучасному світі значну частину уваги приділяють саме правам і свободам людини і громадянина, їх реалізації та захисту. Існує багато способів захисту прав та інтересів особи, однак сьогодні значно зростає значення міжнародно-правового захисту. Це відбувається переважно через те, що довіра громадян та інших осіб до держави, до національного законодавства знижується. У більшості випадків, вони не отримують належного захисту з боку національних судів і тому шукають кращого ставлення до себе у зарубіжних країнах. Окрім того, сучасне суспільство знаходиться в процесі глобалізації, тобто всесвітньої уніфікації, стирання кордонів і побудови єдиної міжнародної системи. У тому числі єдиної системи правового захисту.

Україна як суб'єкт міжнародного права, одна із засновниць ООН, проводить активну роботу, спрямовану на використання не тільки національних, а й міжнародних інститутів захисту прав людини. Цьому сприяють, зокрема, положення Конституції України, згідно з якими «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» (ст. 9) [1].

З огляду на подальшу демократизацію в Україні процесу захисту прав і свобод людини, у ст. 55 Конституції записано, що кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасницею яких є Україна [1]. Такими органами є Комітет з прав людини ООН, Європейський суд з прав людини, а також Європейська комісія з прав людини. Склад і порядок діяльності вказаних судів визначаються у розділах II, III і IV Європейської конвенції про захист прав та основних свобод людини.

Значна кількість наукових робіт розглядає, досліджує міжнародно-правовий захист людини і громадянина в цілому. Однак, не менш важливими є права та інтереси окремих категорій осіб, що також потребують захисту. Це, наприклад, біженці, особи, що потребують тимчасового притулку, певні релігійні, етнічні меншини та ін.

У ситуації, що сьогодні склалася в Україні, нам вважається доречним більше уваги приділити саме міжнародно-правовому захисту біженців та осіб, що потребують тимчасового притулку. Загалом, проблеми забезпечення захисту прав біженців та реалізації їх міжнародно-правового статусу розглядаються дослідниками у тісному зв'язку із міжнародними міграційними процесами. Основним і

%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA
%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.

3. Копейчиков В.В. Правознавство: підручник // В.В. Копейчиков. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – с.736.

4. Юринен Ю.Л. Конституційне право України. Навч. посіб. / Ю.Л. Юринен. - Ужгород: ФОП Бреза, 2014. – 368 с.

Сейтова Г.Х.

Инновационный Евразийский университет, Республика Казахстан

ЮВЕНАЛЬНАЯ ЮСТИЦИЯ КАК ДЕЙСТВЕННЫЙ МЕХАНИЗМ ЗАЩИТЫ ПРАВ ДЕТЕЙ И ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ПРЕСТУПНОСТИ

Ювенальная юстиция – это система защиты прав и законных интересов несовершеннолетних, объединяющая вокруг специализированного суда по делам несовершеннолетних социальные службы (органы и учреждения государственной системы профилактики безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних), общественные организации.

Ювенальная система объединяет специализированных сотрудников ювенальной юстиции, начиная от полицейского, производящего задержание подозреваемого и судьи, принимающего решение в отношении подсудимого ребенка, до национальных экспертов в области уголовного правосудия и руководителей правоохранительных органов [1].

Одной из серьезных проблем государства становится увеличение числа безнадзорных детей, потерявших семейные и родственные связи, брошенных родителями или ушедших из семей, не обеспечивших ребенку минимально необходимых условий для жизни и полноценного развития, допускавших жестокое обращение с ними. Эти дети, как правило, занимаются бродяжничеством, попрошайничеством, мелким воровством, систематически употребляют спиртные напитки, токсические и наркотические вещества. Они зачастую становятся жертвами сексуальных преступлений, оказываются вовлеченными в противоправную деятельность. Их жизнь и здоровье постоянно находятся под угрозой.

Не меньшим бичом казахстанского государства является ежегодный рост количества правонарушений, совершаемых детьми и подростками. Отмечается рост насильственных и корыстных преступлений, преступность несовершеннолетних постепенно приобретает организованный и групповой характер. Почти каждое третье правонарушение совершается неработающими и неуспевающими

подростками. Значительное число подростков совершают общественно опасные деяния до достижения возраста уголовной ответственности.

Обращает на себя внимание малоэффективная и разрозненная деятельность существующих институтов государственной системы профилактики безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних в Казахстане. Очень медленно развивается сеть специализированных учреждений для несовершеннолетних, нуждающихся в социальной реабилитации, отсутствуют специальные учебно-воспитательные учреждения для детей и подростков с девиантным поведением, не достаточно развита подростковая наркологическая служба.

Взаимодействие всех органов и организаций, специализирующихся на работе с несовершеннолетними, является основой функционирования системы ювенальной юстиции.

Вместе с тем зачастую отсутствует взаимное информирование органов и учреждений системы профилактики безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних. Не единичны случаи, когда факт совершения подростком преступления становится известен соответствующей комиссии по делам несовершеннолетних и защите их прав только после вынесения приговора судом. Представления о принятии мер по устранению обстоятельств, способствующих совершению преступления, следователями направляются в комиссии по делам несовершеннолетних и защите их прав несвоевременно и рассматриваются на заседаниях комиссий формально. На межведомственном уровне изучают причины и условия совершения преступлений несовершеннолетними в недостаточной степени, не принимают надлежащие меры по их устранению.

Указом Президента утверждена Концепция развития системы ювенальной юстиции в Республике Казахстан на 2009 – 2011 годы.

Кроме создания ювенальных судов на территории всей Республики Концепцией предусмотрены также ювенальная полиция, прокуратура, адвокатура, уголовно-исполнительные инспекции, региональные органы по защите прав детей, система социального сопровождения несовершеннолетних.

Формирование концептуальной, практической и организационной основы совершенствования правосудия по делам несовершеннолетних и становления ювенальной системы защиты прав несовершеннолетних предполагает: во-первых, имплементацию в законодательство положений международно-правовых стандартов осуществления правосудия по делам несовершеннолетних; во-вторых, обеспечение механизмов реализации законодательства о ювенальной юстиции на практике (информационно-методологическое обеспечение и профессиональная адаптация кадров, которые могут быть привлечены к работе в ювенальной системе; внедрение отдельных элементов ювенальной юстиции в систему правосудия в рамках региональных экспериментов, анализ и обобщение практики и результатов); в-третьих, создание института ювенальной юстиции и основных элементов ювенальной системы защиты прав несовершеннолетних [2].

Для того, чтобы система ювенальной юстиции действовала более эффективно, предлагаем:

- разработать республиканские, региональные и локальные нормативные акты, регулирующие деятельность ювенального суда и его сотрудников, взаимодействие с органами исполнительной власти (используя имеющийся опыт);

- разработать критерии эффективности работы (количество повторных преступлений среди рассмотренных дел, соответствие принципам ювенальной юстиции, не увеличение преступности);

- разработать системы мониторинга и стимулирования работы сотрудников субъектов системы профилактики правонарушений несовершеннолетних, достигающих положительных результатов (образования социального развития, КДН, судов).

Для повышения эффективности усилий, направленных на решение проблемы девиантного поведения детей, подростков и молодежи необходимы следующие шаги:

– анализ эффективности существующих образовательных программ по формированию здорового образа жизни школьников;

– объединение существующих программ, касающихся формирования навыков здорового образа жизни, привития безопасного поведения;

– создание специальных образовательных и иных программ для детей с девиантным поведением с целью коррекции поведения, и обеспечения доступности этой группы к образованию и досугу;

– совершенствование законодательно-правовой базы;

– создание терпимого отношения общества к таким детям, основанного на поддержке государственных структур разного уровня и неправительственных организаций;

– целенаправленная работа с родителями, создание для них обучающих программ;

– изучение и распространение опыта пилотной программы в г.Алматы «Школьная психология в процессе формирования психического здоровья детей и подростков.

Очевидно, что дальнейшее становление ювенальной юстиции, ювенального права в Казахстане будет способствовать сокращению сиротства и беспризорности, количества преступлений, совершенных детьми. Введение института социального работника и психолога в системе детского правосудия, соответственно, положительно отразится на принимаемых мерах профилактики преступности среди несовершеннолетних.

Литература:

1. Жетписбаев Б.А. Ювенальная юстиция. – Алматы: Данекер, 2001. – 144 с.
2. Отклоняющееся (девиантное) поведение как причина преступности несовершеннолетних: учебно-методическое пособие / сост. Л.П. Атикова, А.Ф. Лыков, В.В. Шулепов. – Алматы: Данекер, 2003. – 90с.